

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' חיי שרה • טו - כג מרחשון
תשפ"ד • שנה כ"ד • גליון ו (אלף ר"ד)

יום שני פר' וירא ט"ו מרחשון

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר אלכסנדר משה וינגרטן מפעיה"ק (בה"ר חיים מנחם מפעיה"ק, וח"ר צבי אלימלך משי זהב מפעיה"ק).

לפנה"צ נסע מרן שליט"א לעיה"ק ירושלים תובב"א, לניחום אבלים בבית הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל ראש ישיבת עטרת ישראל וחבר נשיאות מפעל הש"ס, וישבו שם אחיו הגאון רבי יצחק שליט"א מראשי ישיבת מיר, והרה"ג ר' אורי שליט"א, ובנו הרה"ג רבי בן ציון שליט"א ראש ישיבת עטרת ישראל, מרן שליט"א ניחמם בדברי תנחומים, וזהו תוכן השיחה:

בנו הגרב"צ אזרחי: אם מותר לומר, אבי היה מקושר לאדמו"ר שליט"א בלב ונפש...

מרן שליט"א: הוא היה מקושר לכולם, כל אחד הרגיש את עצמו מקושר...

בנו הגרב"צ אזרחי: כן, אבל עם הרבי מצאנו הרגיש קשר מיוחד. הוא דיבר הרבה על זה, זה היה קשר נפשי מאוד עמוק.

מרן שליט"א: מה נאמר, אבידה גדולה לכלל ישראל. בנו הגרב"צ אזרחי: הרבי שליט"א היה כאן לא לפני זמן רב, לנחם על האמא ע"ה.

מרן שליט"א: הרבה פעמים נפגשתי עמו.

בנו הגרב"צ אזרחי: אם מותר לי לומר, אני מבקש רשות... כבוד הרבי זצוק"ל שינה את הדור כולו עם הרעיון של מפעל הש"ס... יש גם משהו מקביל אל כבוד אבי הכ"מ, הוא שינה את הדור בכל הענין של לקרב את אחינו שנמצאים בכל מיני מקומות אחרים... יותר מעשרות אלפים קירב, זה דורות שלמים שנעשו בני תורה אמיתיים, עם שאיפות, אנשים ששינו את כל מהלך חייהם.

מרן שליט"א: והכל עשה עם שמחה והארת פנים ומתוך אהבת התורה. שמעתי אותו כמ"פ נושא דרשות, זה עוד 'מצלצל באזניים'...

בנו הגרב"צ אזרחי: זה בער בו... באהבה שהוא אהב את התורה ובאהבה שהוא אהב את האנשים הוא הצליח לקרב... הוא גרם לאלפים.

מרן שליט"א: תמיד היה לו מה למסור סיפורים מגדולי ישראל. בכל פעם שסיפר על אהבת תורה

הצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם המאור הגדול לממשלת התורה והיראה, חסידא ופרישא ונהורא נפישא, מעוז ומגדול, תל תלפיות, מרא דכולא דתלמודא, המאיר לעולם כולו באור תורתו וצדקתו, ענוותן כהלל, על ישראל הדרתו, ה"ה חתנא דבי נשיאה

כ"ק הגאון הצדיק **גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א**

ולחתנו ברוך הכשרון ואוצר סגולה, בור סיד שאינו מאבד טיפה

הרה"ג רבי **יוסף הירשמן שליט"א**

לרגל שמחת בית צדיקים, שמחת אירוסי נכדו - בנו החתן המצויין בתורה ויראת שמים, בנש"ק

כמו **יקותיאל יהודה נ"י**

עב"ג הכלה שתחי' בת הרב **ישראל זאב פרידמן שליט"א**

רו"מ אהל שמחה לאיש בשכונת נוה יעקב בירושלים עיה"ק

במזל טוב ובשעטומ"צ

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים, מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

והתמדת התורה ראו איך שזה בוער בקרבו.
אחיו הגר"י אזרחי: הייתי פעם בטיש אצל הרבי שליט"א, ואמרתי על דברי הילקוט (תהלים יב, רמז תרנו) "שאל אדרינוס, באיזה זכות אומה זו עומדת, אל יש בה צדיקים יש בה יגעים בתורה, מיד גזר והטילו מרגזאות על הארץ, כיון שנתנו עליהם העול הזה חדלו מליגע בתורה, לפיכך אמר דוד הושיעה ה' כי גמר חסיד". ואמרתי שרואים מכאן שהתואר חסיד הוא מי שיגע התורה, והוספתי שזה אמור על חסידי צאנז...
בנו הגרב"צ אזרחי: אבי מורי הכ"מ חזר על זה הרבה...
מרן שליט"א: זהו העיקר, התורה, ובלי העיקר אין את הטפל... כל הדברים זה מסביב לתורה, חז"ל כבר אמרו (אבות ב, ה) לא עם הארץ חסיד...
בנו הגרב"צ אזרחי: הוא אמר תמיד, ש"ס זה לא לוקסוס, זה מינימום...
מרן שליט"א: מרן אבי זי"ע היה שגור על לשונו תמיד, שהחתם סופר זי"ע אמר שאינו יודע איך יכולים להיות יהודי כשיש תוס' אחד בש"ס שאין יודעים אותו...
בנו הגרב"צ אזרחי: חסר בכל ה'חפצא'...
אחיו הגר"י אזרחי: מורא'דיג...
אחד הנוכחים: אני זכיתי ללמוד אצל הראש ישיבה זצ"ל בישיבת חברון, בשיעור הראשון שמסר שם, זה היה בתשכ"א.
 אנו זוכרים את הלילות שבת שלו, הדרשות ושקידת התורה בשעה שתיים בלילה... היה לו שקידת התורה ואהבת התורה להפליא, והקרין זאת לתלמידים.
 פעם התעמק באיזה סוגיא בב"ק ולא הצליח להבין אותה. הוא נסע אז במונית, והנהג פתח במקרה דרשה שיעור של הגר"ע יוסף זצ"ל, והוא אמר שיעור על הגמרא הזאת, והגר"ע קרא את הגמרא בכזו פשטות ובקלות, והוא התפלא איך הוא אומר שיעור על סוגיא כזאת קשה בכזאת פשטות...
בנו הגרב"צ אזרחי: יש תלמידים כאלו לאין שיעור...
הגר"י יפרח (רב ביהמ"ד הספרדי מגן אברהם בקרית צאנז ירושלים): אנו גרים בקרית צאנז כאן בירושלים ומכירים טוב... מתעסקים עם הקהילה שם של הספרדים. הכל בזכות האדמו"ר שליט"א ואביו האדמו"ר זצ"ל... זוכר עד היום את שיעורי החומש ורש"י של האדמו"ר זצ"ל...
 הוא דיבר תמיד לעשות את המנהגים של צאנז וכו' אבל לספרדים אמר תמיד שלא ישנו, ושינהגו כמנהגי הספרדים. כשפתחו ישיבה של הספרדים בקרית צאנז, הורה למשגיח לעשות מנין לסליחות מראש חודש אלול. הוא עורר על זה רבות, לדבוק במנהגי אבות.
בנו הגרב"צ אזרחי: מתי התחיל הקשר של הרבי

שליט"א עם אבי מורי? אולי דרך מפעל הש"ס?
מרן שליט"א: במפעל הש"ס וודאי, אבל גם לפני זה.
בנו הגרב"צ אזרחי: הוא הקפיד מאד להגיע לאסיפות מפעל הש"ס, גם כשלא הרגיש טוב אמר שצריך לחזק ולעודד... באמת זה עשה מהפיכה בכלל ישראל...
מרן שליט"א: תמיד התעקש לעשות הכל... הוא אמר לי פעמיים מוסר, שאסור להיות חלש... הוא שאל אותי, למה אני לא נוסע לארה"ב... הוא אמר שצריך ליסוע ואסור להיות זקן, צריך להישאר צעיר... תמיד השתדל לכבד בכזו הארת פנים...
בנו הגרב"צ אזרחי: משום שהוא ידע מי הרבי...
מרן שליט"א: בגלל שלא ידע...
בנו הגרב"צ אזרחי: הוא ידע טוב מאד... שמעתי ממנו כמה פעמים...
אחד הנוכחים: היה לו מבט חודרני מאוד וכובש לבבות...
מרן שליט"א: כתוב בספרים שבדבר שעסקו הצדיקים בעולם הזה עוסקים בו גם בעוה"ב, וכנראה שיכבדו אותו בדרשה והוא יגיד שם שצריכים הרבה ישועות ושכבר תבא הישועה הנצחית...
בנו הגרב"צ אזרחי: אנו עורכים הספד ביום ה' בישיבה, ואנו מבקשים בהורמנא מכבוד האדמו"ר שיספיד, זה שייך?
מרן שליט"א: צריכים לדעת להספיד...
בנו הגרב"צ אזרחי: הרי הרבי שליט"א יודע...
אחד הנוכחים: וגם יהיה רווח לכל העיר ולישיבה... את המהפיכה שהראש ישיבה עשה בקרית ספר קשה לתאר... זה הרי עיר תורני, אבל הנהיג דברים חדשים, כגון שבליל שבת יושבים בצוותא עד שעה מאוחרת...
בנו הגרב"צ אזרחי: הוא היה קורא ל'קרית ספר', שזה הישיבה הכי גדולה בעולם, עיר שכולה ישיבה...
אחד הנוכחים: כשהיה כותב מכתב, היה כותב 'עיר שכולה ישיבה', זה היה תוארו לעיר...
בנו הגרב"צ אזרחי: לכן בחר דווקא ללכת לשם, שזה עיר שכולה תורה.
מרן שליט"א: איני דר אלא במקום תורה...
בנו הגרב"צ אזרחי: הוא קיים זאת כפשוטו.
בנו הגרב"צ אזרחי: קשה להמשיך... איך ממשיכים?...
מרן שליט"א: עם סייעתא דשמיא... מרן אבי זי"ע כתב לי פעם במכתב על המשנה (אבות ב, ב) 'וכל העמלים עם הציבור יהיו עמלים עמהם לשם שמים שזכות אבותם מסייעתן', דפעמים הבן חושב לעצמו וכי איך אוכל להמשיך מה שעשה אבי ואיך אוכל להתדמות אליו, הרי אני כה רחוק ממנו, ולכן אמרו שיהיו עמלים לשם שמים, שמים נוט' אש מים, וכמו שהקב"ה משלב שניהם יחדיו כך מסייע לבן להמשיך פעולות אביו גם

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

ציון נעשה בר מצוה, לא יכלו להחזיקה שם בבית, ושאלו את הרה"ק משינאווא זי"ע מה לעשות, והוא הכניסה אליו לביתו ונתגדלה שם. מאז כבר השייכות. לאחר המלחמה באתה לא"י, והיה כאן מדבר שממה, והיה כאן רק קצת גאליציענע יודן, והקימו שטיבל של חסידים מבית צאנז, משינאווא ומבאבוב וכדומה, וכשהגיע כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל לא"י בפעם הראשונה, בשנת תשי"ט, התאכסן אצל אבי, ואז נעשה קשר של קיימא.

מרן שליט"א: אביך היה בפרנקרייך?

בנו הגר"מ: כן, הוא ראה את מרן זי"ע בפריז, הוא חילק שם 'שייטלעך' לנשים. וסיפר אבי שמרן זי"ע אחז את ידו למעלה משעה ודיבר עמו שלא כדאי כעת לנסוע לארץ ישראל... והיה שם דין ודברים, ולאחמ"כ הרים את קולו ואמר לו, אתה רוצה לשכנעני שקדושת א"י בוערת בקרבך?...

בילדותו ישב על ברכיו של הרה"ק מקאלאשיץ זי"ע כשהגיע לבקר בעירם. השוחטים הגיעו אליו להראות לו את החלפים כפי שהיה נהוג, ואז הורידו מעל ברכיו ואמר לו "שעפעלע גיי אוועק פין די חלף"... וסבר אבי שבזכות ברכה זו ניצל.

לסיפור זה היה המשך, כי אביו לקח עמו ב' ילדים וברח עמהם לרוסיה, ואמו היתה בפולין, ולא ידעה אם להישאר שם או לברוח, וכשהיתה בקראקא שמעה שהרה"ק מקאלאשיץ מתחבא בקראקא ובקשה להיכנס אבל לא הרשו מחמת הסכנה. ובקשה מהרבנית שתכניסה, והיה אז חנוכה, ואמרה לה שבהדלקת הנרות תיכנס. וכשהייתה שם שאלה את הרה"ק מקאלאשיץ מה לעשות, ואמר לה: ר' אלעזר מאיר'ס טאכטער, אייער נפש איז ביי מיר זייער טייער, שטעל זיך נישט איין דאס לעבן, ווען ס'וועט אריבער גיין די קרג וועט איר צוריק באקומען די מאן מיט די קינדער... וזה היה דבר נדיר שנשארה משפחה שלימה עם ההורים במלחמה.

מרן שליט"א: הרי מהרה"ק מקאלאשיץ זי"ע בעצמו לא נשאר כלום... ידוע שאחר שהרגו את כל בני משפחתו, אמר שעכשיו יכול לעבוד את ה' כמו מלאך שאין לו אשה וילדים...

בנו הגר"מ: אז כשהיה בפרנקרייך היה העובדא שאביו שאל את מרן זי"ע מה נשאר עם משפחתו, ואמר לו: על יעקב אבינו נאמר "ויקח את שתי נשיו וגו' ואת אחד עשר ילדיו ויעבור את מעבר יבק", אבל אני לא זכיתי להעבירם, הם נשארו שם...

האדמו"ר מויזניץ: אני שמעתי בעצמי ממרן זי"ע, בהנחת אבן הפנה לבית החולים, שאמר שביום ו' השתתחרר,

כשנראה לו השייכות עם אביו כמו אש ומים, וזוכה שיהא זכות אבותיו מסייעו.
וקם מרן ואמר המקום ינחם וכו'

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החבר יהודה נ"י בן הרה"ח ר' אריה זנויל גוטליב מב"ב, ע"ב הרה"ג ר' ישכר דוב אליאס ר"מ בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק (ח"ר צבי שנק מפעיה"ק). אח"כ קיבל מרן שליט"א קצת קהל מבעלי השמחות.

יום שלישי פר' וירא ט"ז מרחשון

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יחזקאל ברוך נ"י בן הרה"ג ר' יהודה לנדאו שליט"א ר"מ בישיבה"ק מתיבתא דברי ציב בחיפה (בה"ר שמואל ז"ל, וח"ר ברוך בלומנטל ז"ל).

בערב אחר תפילת ערבית (בברכת שמע קולנו בשמו"ע אמר מרן שליט"א תפילת הדרך), יצא מרן שליט"א לעבר העיר בני ברק.

תחילה הגיע לניחום אבלים אצל הרה"ג רבי מיכאל הלר שליט"א ראש ישיבת באבוב בב"ב, היושב שבעה על פטירת אביו הרה"ח המופלג ר' יהושע ז"ל, ונכח שם גם כ"ק האדמו"ר מויזניץ שליט"א, ונביא כאן מתוכן השיחה:

האדמו"ר מויזניץ: אמרתי לבנו, אם אני רוצה להגדיר את אביו, איך אני מגדירו... הוא היה תלמיד חכם, איש מכובד... **מרן שליט"א:** 'אמאליגע איש מכובד'...

האדמו"ר מויזניץ: זקני האמרי חיים זצ"ל כבר היה מקרבו... הוא היה אז עוד אברך.

בנו הגר"מ: הוא היה מקורב מאד אצל מרן זי"ע... הוא היה אצל מרן זי"ע לאחר המלחמה, והיה מספר על זה רבות. **מרן שליט"א:** הוא היה מגיע לשבתות למרן אאדמו"ר זי"ע, והיה מתפלל הרבה פעמים בשבת לפני העמוד. **האדמו"ר מויזניץ:** כשהיה מגיע לזקני זצ"ל הוא היה מכבדו לשיר 'עזרת'.

בנו הגר"מ: הוא עבד הרבה שנים בפוניבז', וכשהיה נוסע אל מרן זי"ע אזי אח"כ ביום שלישי שאל אותו הרב מפוניבז', יהושע אפשר כבר לדבר עמך?... עד יום שלישי הוא עוד היה 'פארקאכט'...

האדמו"ר מויזניץ: הוא היה חסידישע דורך געוויקטע יוד... מתי שהייתי פוגשו היה לו מעשה של תלמידי הבעש"ט...

האדמו"ר מויזניץ: איך הגיע לבאבוב?

בנו הגר"מ: זקנתו שנתייטמה נתגדלה בביתו של הרה"ק מהר"ש מבאבוב זי"ע, וכאשר בנו הקדושת

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה לייב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

ואמר אז 'כי הדלקתי מיטתי והצעתי נרותי...'

בנו הגר"מ: ואמר אבי שבתוך כדי דיבור הנ"ל אמר לזקני: אבל אני רוצה להקים קהילה של כמה מאות יהודים... והיינו שמיד הביט הלאה ורצה להמשיך... לדאבוננו אין כבר מאותם היהודים שאפשר לשמוע מהם...

מרן שליט"א: ממש שריד אחרון.

האדמו"ר מויזניץ: כ"ק אבי זצ"ל היה אומר שצורר היהודים לא הרג את היהודים רק בגוף, שש מיליון גופים, אלא גם שאין את היהודים הזקנים ואי אפשר לשמוע... **בנו הגר"מ:** לאבי ז"ל היה הזכות שהיה לו חלק גדול להביא את תרומת עזבון הנדיב ז"ל לבית החולים... הוא התלהב כששמע שמרן זי"ע מקים ביה"ח ורתם עצמו לסייע.

מרן שליט"א: אפילו המקורבים לא האמינו אז שמרכז הרפואי ייצא לפועל...

האדמו"ר מויזניץ: זקני זצ"ל הפליא איך שאחרי המלחמה קמו היהודים להחיות עצמם מחדש... ומי מדבר על מרן זי"ע שתיכף פעל בכוחות נפש אדירים למען הכלל ולהקים עולם של תורה ויראה... אחרי כזו סתירה והסתרה, שהרבה בני אדם נהיים אדישים...

וקם מרן שליט"א ואמר המקום ינחם וכו'.

ביציאה אמר **האדמו"ר מויזניץ:** כתיב (קהלת ז, ב) טוב ללכת את בית האבל מללכת אל בית המשתה. אצל חסידישע יודן ידעו שלא צריכים את כל התענוגים ומספיק לנו ללכת אל בית המשתה...

מרן שליט"א: מרן זי"ע היה אומר תמיד שיהודים צריכים הרבה ישועות, בפרט ובכלל, והדרך הטבע הכי גדול זה שיבוא משיח וזה יהיה ישועה אחת להכלל...

האדמו"ר מויזניץ: אבי זצ"ל היה אומר בשם זקנו האהבת ישראל זצ"ל, שדוד המלך ע"ה היה שומע הרבה צרות שונות ולא ידע על מה לבקש, ולכן ביקש תפילה אחת 'פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו... ונפרדו לשלום.

משם הגיע מרן שליט"א להשתתף בשמחת נישואי בת כ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א מאשדוד, עם החתן נכד הנגיד מוה"ר יצחק שפירא הי"ו מלונדון - ציריך. בכניסה לשמחה שוחח מרן שליט"א עם כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א.

מרן שליט"א שתה לחיים ואיחל מברכותיו לכ"ק האדמו"ר מטאלנא שליט"א לחתן נ"י ולסב ר' יצחק שליט"א ושאר הסבים והמחותנים. כן ניגשו לברכת שלום כ"ק האדמו"ר מפייטסבורג שליט"א וכ"ק האדמו"ר משומרי אמונים שליט"א. אח"כ קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה משך זמן, כשמרן שליט"א רוקד ביחוד עם החתן נ"י ועם המחותרנים שליט"א.

ביציאה מהאולם ניגש אחד מנכדי הרה"ק מקאריץ זי"ע, ובידו קופסת טאבק שיש לו בירושה מהרה"ק מקאריץ זי"ע, ונתן למרן שליט"א להריח מקופסת הטאבק.

לערך השעה 10.45 הגיע כ"ק מרן שליט"א לפאר

את שמחת נישואי נינת כ"ק מרן זי"ע, בת הרה"ג ר' טוביה ליברמן שליט"א ר"מ בישיבת טשעבין ירושלים, חתן חדב"נ כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית צאנו ירושלים שליט"א, ובן הגאון רבי יהושע ליברמן שליט"א ראש ישיבת שומרי החומות בירושלים, עם החתן בנש"ק כמר יעקב נ"י בן הרה"ג ר' יחיאל יהושע וייס שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מספינקא שליט"א וחתן הגה"צ אב"ד מאקאווא אשדוד שליט"א.

בהגיע מרן שליט"א לאולם נתן שלום לגיסו כ"ק הגה"צ גאב"ד קרית צאנו ירושלים שליט"א ולכ"ק אדמו"ר מספינקא שליט"א להגה"צ אב"ד מאקאווא אשדוד שליט"א ולראש ישיבת שומרי החומות שליט"א, לסבים ולמחותנים שליט"א. וערך מרן שליט"א שולחן לחיים לרגל השמחה במהלכה שוחח עם הסב גיסו חדב"נ הגה"צ כ"ק גאב"ד קרית צאנו ירושלים שליט"א. ונביא כאן מתוכן השיחה:

גאב"ד קרית צאנו י-ם: הגה"ק הרב מבוטשאטש מחדש בעזר מקודש (אהע"ז סי' סה) דמה שהחמירו חז"ל על הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, הרי באדם חשוב עצם השתתפותו בשמחת הנישואין היא גורמת שמחת חתן. כשהרבי שליט"א בא לשמחה הרי עצם ההשתתפות מרוממת את השמחה...

מרן שליט"א: הרי הנאה של אדם חשוב יש לו כח לעשות חלות של קידושין, בההיא הנאה דמקבל מיניה כמבואר בגמ' קידושין (דף ז ע"א).

גאב"ד קרית צאנו י-ם: העזר מקודש אכן מביא הגמ' בקידושין ועל סמך זה מחדש את החידוש דכל שכן וקל וחומר שעצם השתתפות אדם חשוב בשמחה, בההיא הנאה, בודאי נחשב בכלל כל המשמח חתן זוכה לתורה.

מרן שליט"א: כלל ישראל בתקופה זו צריך רחמי שמים. נשאלתי אם יש לזה גדר של עת צרה כשעת רעבון (עי' שו"ע אורח חיים סי' רמ), אבל נראה שאין מקום לחוש לזה בפרט בזמנינו, שומר ישראל שמור שארית ישראל ברוחניות במדת הקדושה, ועל ידי זה יועיל לשמירה בגשמיות שלא יאונה שום רע.

גאב"ד קרית צאנו י-ם: בודאי מסתבר כך, וזה ראייה של רועה נאמן שיש לו אחריות על צאן קדשים להישמר בטהרה. אבל מה שנראה לי דאפילו בלאו הכי, אין כיום המצב במציאות של עת צרה ומלחמה, ורק ביום הראשון שהיה ממש הריגות בראש כל חוצות היה גדר כזה, אבל כהיום המצב בארצנו הקדושה, עם כל הפחד והטילים ואנו צריכים לרחמי שמים ושמירה עליונה, אבל אין זה בגדר של מצב צרה וסכנה מוחשית. ויש סברא כזאת באחרונים (שו"ת קרן לדוד או"ח סי' סב).

מרן שליט"א: אם מתבוננים רואים מצד שני ממש ניסים גלויים. שומעים על מעשים נפלאים שהיו בהם ממש השגחה פרטית מבהיל על הרעיון, איך שהקב"ה הציל נפשות, ויש התעוררות עצומה בכל רחבי הארץ, גם בקרב אחינו הרחוקים שמתעוררים מאד לשוב

לכור מחצבתם כשוראים בחוש כי ה' האלקים. **גאב"ד קרית צאנז י-ם:** אכן שומעים על התעוררות לתשובה בהיקף גדול מאד, התייאשו מהכוחי ועוצם ידי ורוצים לחזור לאמונה ובטחון שרק על השי"ת יכולים לסמוך. עצם ההתעוררות הזאת מעורר זכות להכניע את שונאי ישראל וכששומעים על האכזריות הנוראה שלהם בודאי זה מגיע למצב של נתמלאה סאתם.

מרן שליט"א: הרי למדנו במדרש בשבוע שעבר פרשת לך לך (ב"ר טו, טז) אין הקב"ה נפרע מן הרשעים עד שתתמלא סאתם שנא' כי לא שלם עוון האמורי עד הנה. ואחרי האכזריות הנוראה שעוללו בודאי כבר הגיעו למצב של נתמלאה סאתם, והגיע הזמן שהשי"ת צריך לקיים נקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: הצ"ח (ברכות ט, ב) מיישב קושית המהרש"א דאין אומרים שירה כשמעשי ידי טובעים בים, ומצד שני מוכח בגמ' שאיבוד הרשעים הוא סיבה לומר שירה. ומיישב בשם מחותנו ר' לייב פישל'ס, על פי הזוהר הקדוש שדווקא כשנתמלאה סאתם צריך לומר שירה באיבודם, וכאן כשוראים האכזריות של שונאי ישראל הישמעאלים ימ"ש בודאי הגיע הזמן שהשי"ת יקיים כלה שעיר וחותרנו כי כבר נתמלאה סאתם בלי ספק. שכבר נזכה לומר בקרוב שיר חדש על הגאולה.

*

מרן שליט"א: מרן זי"ע היה מקפיד ששני הכוסות של ברכת המזון ושל השבע ברכות יהיו שוים, כי לכוס של ברכת המזון יש חשיבות יותר שהוא מגיע על מצוה דאורייתא של ברכת המזון, ומצד שני לכוס של שבע ברכות יש חשיבות כיון שיש שם ריבוי ברכות, על כן יש להקפיד שיהיו שניהם שוים.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: כשיש ספק איזה מהם חשוב יותר ואין אנו יכולים להכריע, צריך שיהיו שניהם שוים, מרן זי"ע דיבר מזה כמה פעמים.

הגר"י דייטש: איך שייד להחשיב את שניהם באותה דרגה, הלא ברכת המזון היא מדאורייתא, וכלפי דאורייתא הרי המצוה דרבנן הוא רק דבר הרשות, וכמו שנקטו החתם סופר בחידושי לפסחים (דף קב ע"ב) והשאגת אריה (סי' כב) לגבי הקדמה של ברכת המזון וספירת העומר.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: זה פשוט בגמ' פסחים (קטו, א) שמצוה דרבנן לא חשיב לגבי מצוה דאורייתא. שמרור יבטל מצוה, ובמהר"ם חלאוה הביא שיטת הרמב"ן שמבטל מטעם המצוה.

מרן שליט"א: אבל ברשב"ם שם מפורש דהיינו מטעם ביטול טעם המצה מחמת חריפות המרור, וכן מבואר בתוספות (קטו, ב ד"ה ידי). אבל מהמאירי שם כן משמע כהרמב"ן דהוא מטעם מעלת המצוה.

הגר"י דייטש: גם בתוספות בזבחים (ע"ה, ב) מבואר דהדין דמרור מבטל המצה הוא דווקא משום חריפות המרור.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: הגרעק"א שם בזבחים בגליון הש"ס מקשה שלפי"ד התוס' שם הדרא לדוכתה קושית

התוס' בפסחים קיד דלמה לא אכל הלל מצה קודם. **מרן שליט"א:** לפי הרמב"ן שמבטל מטעם חשיבות המצוה קשה מדוע מצוות דאורייתא אין מבטלים זא"ז, ויש על זה תירוץ נפלא בתשובות חתם סופר (יו"ד סי' צו).

גאב"ד קרית צאנז י-ם: הוא מסביר לפי הר"ן בנדריים (דף נב ע"א) דמין במינו לא בטיל, כך גם המצוות דאורייתא אין מבטלים זה את זה דהוי מין במינו.

מרן שליט"א: אבל כל זה לא שייך לענין שתי כוסות, כיון שכאן רק ברכת המזון גופא היא דאורייתא אבל ברכתה על הכוס אינה דאורייתא. ולכן אין כאן שאלה של דאורייתא כלפי דרבנן. אלא שתי הכוסות חיובם רק מדרבנן.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: הרי כל המקור הוא רק מדינא דגמרא מהברייתא בפסחים (קה, ב), ובתוספות שם.

מרן שליט"א: הרי דעת הרמב"ם (פ"ז מהלכות ברכות ה"טו) שאין צריך כלל כוס, ובשולחן ערוך (סי' קפב ס"ב) הביא בזה ג' שיטות.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: הבית יוסף (סי' קפב) מסביר את שיטת הרמב"ם שהיה לו ראייה מהמשנה בפסחים (דף קיז) מזגו לו כוס שלישי, משמע דהוא רק מדין דרך חרות ולא מצד דין ברכת המזון.

מרן שליט"א: פעם אירע אצל מרן זי"ע שלא מצאו שם ב' גביעים שוים לברכת המזון ושבע ברכות, והיה שם רק גביע אחד, וציוה להניח הגביע בצד ולקח ב' כוסות פשוטים, העיקר שיהיו שני הכוסות שוים.

הגר"י דייטש: אולי השאלה איזה כוס עדיף של ברכת המזון או של שבע ברכות, תלוי בשאלה של הגר"י ענגיל (לקח טוב כלל טו) בהסבר התוספות ביבמות (ג, ב) אם כמות עדיף או איכות עדיף, כי הכוס של ברכהמ"ז עדיף באיכות שמקיימים עליו מצוה דאורייתא, ואילו הכוס של שבע ברכות עדיף מצד כמות שמברכים עליו כמה ברכות.

מרן שליט"א: כפי שהזכרתי שיש בכוס זה ריבוי ברכות. **גאב"ד קרית צאנז י-ם:** כל הענין של שתי כוסות לברכת המזון ושבע ברכות הוא לא מעיקר הדין ממש כי בשולחן ערוך (אבהע"ז סימן ס"ב ס"ט) הביא בזה ב' שיטות ומסיים שהמנהג לברך על כוס אחד והרמ"א חולק שהמנהג לברך על שתי כוסות.

מרן שליט"א: בתוספות בפסחים (קב, ב) הביא בזה שיטה אחת שצריך ב' כוסות משום אין עושין מצוות חבילות חבילות ובשם רבינו משולם הביא תוס' שבירך שתיהם על כוס אחד.

הגר"י דייטש: זה פלא גדול שהגר"ע יוסף זצ"ל שתמיד לוחם להנהיג כהמחבר גם נגד המנהג, דווקא בהלכה זו מאריך בשו"ת יביע אומר (ה"ט סי' כב) לברך על ב' כוסות כמנהג הרמ"א.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: יש באמת שיטה שצריך למזוג הכוס השני של שבע ברכות רק לאחר ברכת המזון, כן משמע בבית שמואל באבן העזר (סי' ס"ב סק"א) בשם הפרישה, אבל ה"ט"ז שם חולק שצריך להביא גם הכוס

השני לפני ברכת המזון.

מרן שליט"א: בלשון התוספות (פסחים קב ע"ב) משמע למזוג הכוס השני רק לאחר ברכת המזון.

הגר"י דייטש: גם המגן אברהם (סי' קמ"ז ס"ק י"א) כותב למזוג הכוס השני דווקא אחר ברכת המזון משום אין עושין מצוות חבילות חבילות.

מרן שליט"א: המנהג בזידיטשוב לברך ברכת בורא פרי הגפן אחר ברכת המזון קודם השבע ברכות כמובא בשולחן הטהור (סי' ק"צ סק"א). יש בזה מחלוקת הראשונים.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: בתוס' וברא"ש בפסחים (ק"ב ע"ב) מבואר שמברכים בורא פרי הגפן אחר השבע ברכות, אבל בריטב"א (כתובות ז' ע"ב) מבואר שמברכים קודם השבע ברכות.

הגר"י דייטש: בספינקא גם נוהגים לברך בפה"ג קודם השבע ברכות, כמנהג זידיטשוב.

[למעשה כשנתכבד מרן שליט"א באמירת השבע ברכות, שאל את כ"ק האדמו"ר מספינקא שליט"א האם כאן אכן מברכים בפה"ג קודם השבע ברכות כמנהג זידיטשוב, וכשענה בחיוב, אכן נהג כן מרן שליט"א והתחיל תחילה בברכת בורא פרי הגפן]

*

גאב"ד קרית צאנז י-ם: בשמחת החתונה כאן מקודם הגיע הגר"מ נחשוני שליט"א רבה של ראשון לציון וסיפר לי עובדה נפלאה מאביו שהיה בן בית ומשמש בקודש אצל החקל יצחק מספינקא ז"ע, וכיון שהיה דרכו בקודש של החקל יצחק ללמוד בקול רם ובצעקות היה חושש שאם ילמוד בלילות בתוך העיר יגרום להעיר את השכנים, וכיון שלא רצה להיכשל בגזל שינה, היה לוקח מידי לילה בלילה את המשב"ק, אביו של הרב נחשוני, ויוצא מחוץ לעיר ליער חוץ לישוב ושם היה יושב ולומד בקולי קולות, וכשהגיע זמן חצות היה עורך תיקון חצות בבכיות ובזעקות נוראות בבכי תמרורים על גלות השכינה ולעורר ישועת ישראל לגאולה שלימה.

מרן שליט"א: הכרתי היטב את אביו של הרב נחשוני, זכורני כשהיה מגיע אל מרן אדמו"ר ז"ע.

גאב"ד קרית צאנז י-ם: הוא אכן סיפר לי, שאביו היה דבוק כל כך ברבו החקל יצחק ואמר שלאחר שראה אצלו עבודות מופלגות כאלו הן בתורה בהתמדה והן בעבודת ה' במסירות נפש, שוב אינו מסוגל ללכת לשום רבי אחר השואה ורק למרן ז"ע היה מגיע כי עבודת התפילה שלו הזכירה לו את רבו...

אח"כ ברכו ברכהמ"ז, וכ"ק מרן שליט"א נתכבד בשש ברכות.

מיד לאחמ"כ פתחו בניגון התעוררות, לאחריה קם מרן שליט"א לריקודין קדישין לקראת כלה, מרן שליט"א רקד בהתלהבות משך זמן אל מול פני החתן, כשלאחמ"כ רקד מרן שליט"א עם החתן ביחוד, ובהמשך עם גיסו כ"ק גאב"ד קרית צאנז ירושלים

שליט"א בגילה וחדוה ובהתלהבות גדולה, כן רקד מרן שליט"א ביחוד עם סב החתן כ"ק האדמו"ר מספינקא שליט"א. ובמחול עם הסבים והמחותנים שליט"א.

בסיום ניגשו כל בני המשפחה והמחותנים לברכת מזל טוב אצל מרן שליט"א. וניגש מרן שליט"א לברך את החתן והכלה, וכן את אחותו הרבנית תליט"א. ובסיום חזר מרן שליט"א למעון הקודש.

יום רביעי פר' וירא י"ז מרחשון

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר יקותיאל זלמנוביץ מקרית צאנז טבריה (ב"ר אברהם יהודה מיכאל מצפת עיה"ק), ולבן הר"ר אלימלך מרדכי שווארץ מקרית צאנז טבריה (ב"ר שמואל מב"ב, וחתן להבחל"ח הרה"ח ר' פאביל שר ע"ה).

בערב הגיע מרן שליט"א בבגדי שבת להיכל הגדול לסידור חופה וקידושין אצל החתן מוריניו יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ג ר' גדליה וינגרטן שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים באלעד (ב"ר צבי ע"ה), ע"ב ידידו העומד לימין המערכת בכל עת ועונה הרב אברהם דוד שכטר שליט"א משב"ק אצל כ"ק מרן שליט"א (בן הג"ר יצחק שמואל שליט"א דומ"צ קרית צאנז ומח"ס ישיב יצחק, וח"ר ישי לוינשטיין גבאי בית מדרשו בשכונת רמת אלחנן בב"ב). בהמשך חזר מרן שליט"א לשמחת הנישואין, וערך מרן שליט"א שולחן לחיים, ואח"כ קם לריקוד מצוה טאנץ משך זמן. בערב קיבל מרן שליט"א קהל.

יום חמישי פר' וירא ח"י מרחשון

"קול רינה וישועה באהלי צדיקים"

גלי שמחה התפשטו היום עם הידיעה המשמחת על שמחת התקשרות השידוכין לנכדת כ"ק מרן שליט"א, בת הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, עם החתן המצויין מבחירי תלמידי ישיבתנו הק' מוריניו לוי יצחק שליט"א, בן הרה"ג רבי אהרן יוסף הלברשטאם שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בב"ב, בן הרב בנש"ק שמואל הלברשטאם שליט"א נכד רבוה"ק, וחתן הרה"ג רבי זלמן לייב ברקוביץ שליט"א מראשי ישיבת דברי שלום בב"ב.

בערב נערך שמחת הווארט בקליינע זאל שבביתו נאווה קודש, בהשתתפות בני המשפחות הרוממות וחברי החתן חובשי ספסלי דבי מדרשא כאן בישיבה"ק. בתחילה קיבלו המחותנים והחתן והכלה קנין על כל מה שנדברו ביניהם. העדים היו הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק, והרה"ג רבי יעקב עזרא ראטה שליט"א מנאמני בית מרן שליט"א. אח"כ שברו הצלחת כנהוג, ואיחל מרן שליט"א ברכת מזל טוב לחתן ולמחותנים.

וזימרו הרבה ניגוני שמחה והודיה. באמצע אמר החתן שליט"א את הפלפול והפסיקוהו בשירה. וערך

בניהם', שמדלגים על האב ומחישים ישועה מיד על הדורות הבאים, והנה כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע אמר זאת בשפלותו וענוותנותו אך אני אומר זאת באמת כי לב יודע מרת נפשו.

ואפשר שעל זה רמז הכתוב וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו, כי חסד השי"ת הוא תמיד בכל עת על כל אחד ואחד, אכן בוודאי שזהו על מי שהולך בדרכי אבות, ברם על אחד כמוני אשר יודע אני באמת מצבי, הרי שאני זוחל ורועד מתיירא ומתפחד, כי במעשי ניתקתי כל שייכות לאבות הק', ומתיירא אני שמא הרעתי יותר וגרמתי להיפך. אכן מכל מקום מרחמי וחסדי השי"ת שאף אם ישנו אחד באמצע שניתק הקשר עם האבות הק', הרי שהקב"ה יצדקתו לבני בנים, והוא נותן ועושה זאת בתורת צדקה לרחם ולחוס על בני בנים לזכור להם זכות אבות.

ויורמו בנוסח התנאים (המקובל בידינו מספר נחלת שבעה), שפותחים וכותבים 'המגיד מראשית אחרית הוא יתן שם טוב ושארית', כי כאמור עיקר תכליתו של האיש הישראלי בעולמו הוא להיות תמיד 'הולך בדרכי אבות', להמשיך לצעוד בדרך הסלולה ושלא לשנות מאומה מדרכי אבות, ועל זה אנו מבקשים 'שלא נבוש ולא נכלם מאבותינו', שלא יאמרו להם חלילה 'ראו גידולים שגדלתם'. והנה אמרו חז"ל (סנהדרין דף ק"ד ע"א) ברא מזכי אבא, והגם כי לגבי 'אבא מזכי ברא' נחלקו בזה ולא כו"ע ס"ל כן, ואדרבה הפליגו חז"ל במי שהוא בר אבהן ולא בר אוריין (מנחות דף נ"ג ע"א), אכן זה ברור כי הבן יכול לזכות את אביו, וזכות הבנים יכול לעזור ולהשפיע ישועה גם על האבות. וזהו שאנו אומרים בעת שעומדים להקים בית נאמן בישראל ומקווים להעמיד דורות הגונים מכאן ולהבא, המגיד מראשית אחרית, ורומזים בכך שכאשר האחרית יהיה טוב וילכו בדרכי אבות, הרי שעל ידי כן אף אם ישנו באמצע מי שאינו כראוי כ"כ, מכל מקום הוא יתן שם טוב ושארית להשפיע ולזכות גם את האבות.

מרן אאדמו"ר זי"ע פירש בקדשו תחת אחת השיחים בליל שב"ק (פר' נשא תשל"ב), דבר אמרינו בתפילת 'עלה ויבוא', שאנו מבקשים ויפקד ויזכר זכרון אבותינו למובה, עפ"י הנודע מה שהקשה האלשיך (פרשת בחוקותי, ויקרא כו, מב) במאה"כ וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור וגו', דלכאורה מה ענין זה אצל

מרן שליט"א שולחן לחיים, והאציל מברכות קדשו לחתן שליט"א, ולמחותנים. אח"כ נשא מרן שליט"א מדברות קדשו לרגל השמחה, וזהו תוכנם:

אמרו חז"ל (בבא בתרא דף ס' ע"ב) דלאחר חורבן בית המקדש דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים, ונמצא זרעו של אברהם איניו כלה מאליו, אלא הנה להם לישראל מוטב יהיו שונגין ואל יהיו מזידין, ע"כ.

לעת כזאת, כאשר רבים מישראל שרויים בצער ופחד גדול כשאין יודעים מה יולד יום, ושומעים בכל עת שמועות קשות ונוראות, והרבה הרבה יש המצפים ומייחלים לשמוע בשורות טובות אודות בניהם או הוריהם ובעליהם וכו', הרי שלאור המצב הרהרתי שלא לעשות סעודת תנאים גדולה מיד עם התקשרות השידוכין, כאשר היה דרכו בקודש של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע שמיד כשסיימו השידוך ערכו התנאים, מאחר וחפץ היה שיהיה הסעודה סעודת מצוה. ובאמת שהיה בדעתי להמתין עוד עד גמר השידוך, אלא שכאשר החתן נ"י אמר לי כי כבר נעשה בן י"ט שנים אמרתי שלא להמתין עוד. ואמנם על מנת להיות בכלל 'נושא בעול עם הציבור', הרי שעכ"פ לקיים הדבר באופן מצומצם בהשתתפות הסבים ובני המשפחה בלבד.

אכן על אף המצב הקשה, אולם כבר אמר הכתוב (ישעי' סא, י) שוש אישי בהוי"ה תגל נפשי באלוקי, רצ"ל שיש לשוש ולשמוח הן כשהוא בבחי' הוי"ה בחי' הרחמים, ותגל נפשי אפי' באלוקי כאשר מדת הדין מתוחה על ישראל, ועל כל דבר וענין יש להודות ולהלל להשי"ת תמיד בכל עת ובכל זמן.

*

זמרו כאן מקודם הפסוק (תהלים קג, יז) 'וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים', והרהרתי לבאר הדבר עפ"י מה שכבר הזכרתי כמה וכמה פעמים מאמרו בקודש של מרן אאדמו"ר זי"ע אשר אמר בשמחת הבר מצוה שלי,

לבאר דבר אמרינו 'זווכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם', שלפעמים אין האב מתנהג כמו שצריך, ובאופן כזה שוב אינו נקרא עוד בכלל 'בנים', כדמצינו גבי השי"ת (ב"ב דף י' ע"א) שכשאין עושין רצונו של מקום אין קרויים בנים, אבל השי"ת אינו חפץ להפסיק זכות אבות, ואז או 'ומביא גואל לבני

אנו זוחלים ורוועדים, כי שמא אדרבה על ידי זכות אבות יתעורר עלינו תביעה גדולה יותר, ויתעורר עלינו קטרוג על שאין אנו הולכים בדרכיהם, אכן על זה אנו מבקשים 'מלפניך משפטינו יצא', כי הקב"ה דן כאמור בתרתי דסתרי, וממילא שפיר מבקשים אנו שיפקד 'זכרון אבותינו לטובה' והזכרת זכות אבות תהיה אך לטובה להגן בעדינו ולהליץ יושר עלינו, ולא חלילה להיפך.

על זה אנו רומזים נמי בשטר התנאים וקוראים המגיד מראשית אחרית היינו הקב"ה אשר הוא זוכר חסדי זכות אבות, ומחשב לדורות האחרונים זכות הראשית, הוא יתן שם טוב ושארית, ויחשב לנו רק לזכות לטובה ולחסד, ולא חלילה שיתעוררו נגדנו קטרוג ומדת הדין.

*

נודע מה דאיתא בזוה"ק (פר' פנחס, ח"ג, דף ר"ט ע"ב) שמגורשים את האבות הק' להשתתף בשמחת צאצאיהם, וז"ל, קודשא בריך הוא אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה לההוא חדוה, לנטלא חולקא דחדוה עם קודשא בריך הוא ושכינתיה. ועל זה אמר הכתוב (תהלים קמט, ב) ישמח ישראל בעושיו, דלא נאמר ישמח ישראל בעושו, אלא 'בעושיו', שישמחו האבות הק' בשמחת צאצאיהם בעולם הזה, ע"ש.

ומכבר אמרתי כי בטוחני שכאשר משתדכים בתוך המשפחה, יש בזה נייחא לאבות הק', דכאמור האבות הק' אינם חפצים כלל לירד להאי עלמא עולם הגשמי המלא זוהמא וארציות, עד שהקב"ה עוקרם ומגרשם מגו עדן גינתא, והנה כעת לולי שהיינו מחותנים יחדיו, הרי שהיו מטריחים את האבות הק' לרדת ב' פעמים להאי עלמא, וכעת בירידה אחת המה בשמחת ב' צאצאיהם, מכך יש להם נחת רוח מרובה שאינם צריכים לירד שוב להאי עלמא. ובוודאי מכירים המה טובה על כך. ואכן נתווספו כעת לחתן נ"י בשידוך זה עוד מגזע אבות צדיקים קדושים ועליונים, גזע בית דינוב זי"ע, ורביה"ק מרודניק זי"ע, ועוד, אשר לכל אחד ואחד יש להתכונן בנפרד, כי יש בזה תוספת אבן וחוליה בשלשלת הקדושה.

*

בעת הזאת מוטל עלי ליתן שבח והודיה להבוכ"ע על כל הטוב אשר עשה עמנו, כאשר זכינו ב"ה לחתן תלמיד חכם, אשר גם היום על אף שבדר"כ כל חתן

התוכחה. ותירצו בספה"ק (של"ה הקדוש, חלק תורה שבכתב, פרשת בחוקותי, דרך חיים תוכחת מוסר עה"פ וזכרתי; אהל יעקב להמגיד מדובנא, פרשת בחוקותי, עה"פ וזכרתי) בארוכה ע"ד משל, ותמצית הדברים שכאשר חוטר האדם מגזע אבות קדושים וטהורים ואולם הוא אינו צועד והולך בדרך הישרה הרי שזכרון האבות גורם להחמיר עליו את הדין ולהענישו בחומרה יותר, נמצא שזה עצמו מעונשי התוכחה, מה שיזכור הקב"ה לבני ישראל מאין חוטר גזע מחצבתם בקודש מהאבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, אשר שורשם גבוה מעל גבוה, ועל אף זאת סרו מן הדרך לדרכים עקלקלות, ובכך תגדל התביעה ביותר על שהרעו את מעשיהם, לא כן הגויים אשר זנתה אמם הבישה הורתם (הושע ב, ז), ומבטן ומלידה המה רשעים, שאין התביעה עליהם גדולה כל כך, עכתו"ד. וע"ז אנו מבקשים (בתפילת יעלה ויבא) יעלה ויבוא ויגיע וכו' ויפקד זכרון אבותינו לטובה, שזכות אבות הק' לא יגרום ח"ו לקטרג ולהחמיר הדין כאשר אין אנו הולכים בדרכיהם, אלא יעלה זכרונם לפניו לטובה דייקא, עכד"ק ודפח"ח.

ונודע מש"כ הערבי נחל (דרוש ב לשבחה"ג; ובפר' בא) לפרש מ"ש המשורר האלקי דוד המלך ע"ה (תהלים יט, י) משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, ותו"ד שהקב"ה דן את האדם אף בתרתי דסתרי, וכגון שלגבי עבירה לא יצרף מחשבה למעשה, ואילו בחלק הטוב והמחשבה הטובה יצרף המחשבה למעשה, וכאשר הקב"ה דן את האדם הריהו דן לטובה אף בתרתי דסתרי. והאריך בזה כדרכו, ובתו"ד ביאר דוה שאמר דוד המלך בתפלתו (תהלים יז, כ-ה) מלפניך משפטי יצא עינך תחזינה מישרים, גבי הריגת אוריה וענין בת שבע, דלענין אוריה היה דוד פטור מדיני בג"א וחייב בדיני שמים, לעומת זה בענין בת שבע היה פטור עפ"י דיני שמים וחייב בדיני בני אדם, ולא מצא לו תרופה להיות יוצא זכאי בדינו אלא על ידי שיהא נידון על ידי הקב"ה בעצמו בלי הבי"ד של מעלה, שהוא ית"ש דן לזכות אפי' בשני הפכים. זה מה שביקש והתפלל דוד מלפניך משפטי יצא, שאתה לבדך תוציא משפטי, יען, כי עינך תחזינה מישרים, שני המישרים הן של דיני אדם והן של דיני שמים יחד, יעו"ש בדבה"ק עוד באריכות.

ולזה כאשר אנו באים להזכיר זכות אבות ומבקשים י"ה זכות אבות יגן עלינו, הרי שעומדים

למצוה גדולה מהמצוה עצמה, וממילא גם בכח שמחה זו להמשיך עת קץ הישועה אשר במהרה יבוא. יעזור השי"ת וישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים רק קול ששון וקול שמחה, ולא יצטרכו לעורר אותנו מן השמים על ידי שמיעת קולות אחרים, כי אם 'קול ששון וקול שמחה' שזה מתעורר כאמור על ידי 'קול חתן וקול כלה' שבכל זיווג מקרבים הגאולה והישועה השלימה.

יעזור השי"ת ויושפע משמי מרום לכל אחד ואחד את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, ישועות ונחמות רפואות וישועות ושפע ברכה, ונוכל לשמוח יחדיו בשמחתן של ישראל, ובקרוב ממש ישמע קול ששון וקול שמחה, וכמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלוקיך (ישעי' סב, ה) בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ונמשכה השמחה משך למעלה משעה. כשלאחמ"כ נכנס החתן להיכל הישיבה, כאן המשיכו בריקודין לרגל שמחת בית צדיקים בראשות הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהלתנו הק' שליט"א המחותנים והחתן שליט"א.

יום שישי פר' וירא י"ט מרחשון

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה מאיר נפתלי צבי נ"י בן הר"ר אלימלך לוי מפעיה"ק (ב"ר משולם פייש אליעזר מפעיה"קף וח"ר יצחק אהרן ברבר מפעיה"ק).

שב"ק פר' וירא כ' מרחשון

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הר"ר מאיר לצטר מפעיה"ק. אחר התפילה הכריזו על זמן עריכת השוה"ט בשעה 9.30, ועל זמן תפילת שחרית מהשעה 8.15. כשעברו לברכת א גוט שבת ניגש לקבלת שלום הגאון רבי יעקב אליעזר שווארצמן שליט"א ראש ישיבת בית מדרש גבוה ליקווד בירושלים.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ח ר' יחזקאל מרמורשטיין מפעיה"ק, מה ידידות - הרה"ג רבי דניאל אליאס שליט"א ראש כולל אדירי התורה בב"ב.

בברכת המזון על הכוס התכבד - הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ומח"ס ישיב יצחק, שבע ברכות (לחתן מורנו יקותיאל יהודה נ"י בן הג"ר גדליה שליט"א מאלעד ע"ב המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר שליט"א, ולחתן החבר יהודה נ"י ב"ר אריה זנויל גוטליב מב"ב, עם בהג"ר ישכר דוב אליאס מפעיה"ק) - בירך כ"ק מרן שליט"א. וזמרו 'צמאה נפשי וי"ה אכסוף'.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר לבן הר"ר אלימלך קנפלו מפעיה"ק (ב"ר אברהם יהודה מיוניאן סיטי, וח"ר יחזקאל מרמורשטיין מפעיה"ק). וחילקו פירות לכל הקהל.

ביום כזה אין דעתו מיושבת עליו לעסוק בתורה, הרי שחתן דגן ישב ומילא כל הסדרים בבית המדרש עד הערב. וזהו כעין מה דהוה מרגלא בפומיה דכ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע שבנוסח שמר התנאים כפי הנדפס בנחלת שבעה נכתב 'בשאלת פיה ואמרה הן', ואין כתוב כלל ששואלים את החתן אם מסכים לכך, כי חתן ירא שמים אינו יודע כלל מה טוב עבורו והאם נערה זו מתאימה או לא, ואינו הולך לבדוק כלל, אלא סומך הכל על הוריו, כי הוא שרוי בעבודת הקודש בתורה ותפלה וכו' בישיבה, עד שההורים מודיעים לו כי מצאו את זיווגו הראוי לו.

בוודאי שמחה של חתן תלמיד חכם מעורר שמחה בשמים ממעל, וכל שמחה אצל בני ישראל מעורר וממשיך אתו ישועות רחמים וחסדים, ובזכות השמחה יתעוררו רחמי שמים וירא ה' בעני עמו, להביא השמחה בכל בתי ישראל בכל מקום שהם, שישורר באהלם ובקרבתם שלום ושלוחה השקט ובטח, ולא יתן המשחית לבוא אל תוך בתיהם, לא בחוץ ולא בבית פנימה, ובכל מקום שנמצא שם יהודי יזכה לשמירה דלעילא, ויתקדש שם שמים בעולם. ויעזור השי"ת וזכות אבות ילווה את החתן נ"י שיהיה להם לאבות הק' נחת רוח הימנו, וכאשר חפצים לילך בדרךם ולהמשיך את שלשלת הקדושה, לשבת על התורה ועל העבודה וגמילות חסדים, הרי שבזכות כן 'זכר עולם יהיה צדיק' כשממשיכים בדרכיו הק' לעשות מעין דמעין, ועל ידי כן מתקיים אמרם ז"ל (ברכות דף י"ח ע"א) צדיקים במיתתם קרויים חיים, כי כשמשאירים אחריהם זרעא מעליא הצועדים לאורם ובדרךם הרי שיש להם לאבות הק' נחת רוח מרובה, וממילא קרויים הם חיים.

כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע בשיעור למס' כתובות עמד לבאר נוסח הברכה בשבע ברכות 'שוש תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה' (ראה שפע חיים נישואין, לקח טוב, אות כ, ב), עפ"י דרשת חז"ל (גדה דף י"ג ע"ב) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והנה כל ענין הנישואין הוא בכדי להעמיד תולדות שבזוה מקרבים את הגאולה השלימה, כי על ידי שמעמידים ומגדלים דורות נוספים אזי מורידים לעולם כל נשמות ישראל, ובכך מתקרב ובא קץ הגאולה, עכ"ל. ומעתה כשם שהדברים אמורים בשמחת נישואין, כן הוא גם בשמחת ווארט ותנאים, אשר הם ההכנה לנישואין, ונודע מספה"ק כי ההכנה

תוכן הפלפול שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

אברהם מילה שלא בזמנה אע"ג שרק עתה נצטווה על המילה, כיון שלא נאמרה לו המצוה על יום מיוחד ופשיטא דהיה אסור לו למול בשבת.

ובחי' רבינו יונתן שם מכת"י, וכן בחתם סופר עה"ת (מהדו' דעת סופר, סו"פ לך) כתבו לתרין, עפי"מ דאי' במדרש (ב"ר פמ"ט, ס"ב) הובא ברש"י סו"פ לך שאברהם אבינו נמל הסכין ורצה לחתוך והיה מתיירא שהיה זקן מה עשה הקב"ה שלח ידו ואחו עמו שנא' וברות עמו הברית לו לא נאמר אלא עמו עי"ש, נמצא דאברהם לא מל את עצמו לבדו, אלא מל עצמו יחד עם הקב"ה, א"כ הו"ל שנים שעשאוהו דקי"ל דאין בכך איסור תורה, לכך שפיר מל עצמו ביו"כ, עי"ש (ועי' בשו"ת גנוי יוסף סי' קנ"ב).

ויל"ב דזהו הכוונה במ"ש שאברהם היה מתיירא לחתוך, דעיקר הפחד שנתירא לא היה ממעשה המילה, אלא שנתירא שמא איסורא עביד למול ביו"כ מילה שלא בזמנה, וזהו שאמר שהיה מתיירא שהיה זקן, שקנה חכמה ויושב בשיבה (עי' יומא דף כ"ח ע"ב), וידע דאיכא איסורא בהכי, ולכן נתירא.

ואמנם במה דנקיט בפשיטות דכשנים שעשאוהו ליכא בכך איסור מה"ת, לאו מילתא דפשיטא הוא. דהנה בגמ' שבת (דף צ"ג ע"א) במה שנאמר ואם נפש אחת תחטא בשגגה בעשותה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם וכו' והביא קרבנו שעירת עיזים וגו', ודרשינן בעשותה יחיד שעשאה חייב שנים שעשאוהו פטורין, ובשו"ת חסד לאברהם (או"ח סי' כ"ח, ובמהדו"ת סי' כ"ח) הביא דברי השואל הגר"ח דמביצער, שרצה לחדש דמה דמיעט הכתוב שנים שעשאוהו היינו רק מן הלאו דלא תעשה כל מלאכה ומעונש כרת, שהרי בעשותה דממעט שנים שעשאוהו נאמר אצל חטאת שבא על שגגת לאו שייב"כ וכוזה ממעטינן שנים שעשאוהו, אבל העשה דשבת איכא גם על מלאכה שנעשה עי"ש שנים. ודברי השואל הוא בספרו תורת חן (שהסכים עלה מרנא הדברי חיים זי"ע, סי' ה' וסי' ז'), שהארריך שם לחזק את דבריו, וכ"כ בשו"ת חדות יעקב תנינא (סי' מ"ט ד"ה גם י"ל) בסתמא, דכשנים שעשאוהו איכא עשה דשבתון.

בתוה"ק וירא ה' אליו באלוני ממרא וגו', וברש"י באלוני ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו, כבר נלאו חכמי לב לבאר היאך יעלה על הדעת שהוצרך אברהם אבינו לעצת ממרא, הרי כשמסר נפשו להשרף בכבשן האש וכן כשהעלה את בנו יחידו על המזבח לא היסס להתעכב כרגע, ומדוע במצות מילה לא ידע לשית עצה לנפשו, גם יל"ב למה ניתן לממרא דייקא תשלום שכר זה שיהא הקב"ה נגלה אליו בחלקו.

במדרש תנחומא פתח להאי פרשתא, ילמדנו רבינו כמה ברכות מתפלל אדם בכל יום, כך שנו רבותינו בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה וכו', וצריך להבין מה נסתפק ליה וכי לא ידע שחייב אדם להתפלל י"ח בכל יום. וכתב בישמח משה (בפרשתן) דשאלתו היה בהא דתנן במשנה בברכות (דף כ"ח ע"ב) רבי גמליאל אומר בכל יום מתפלל אדם שמונה עשרה, רבי יהושע אומר מעין י"ח, רבי עקיבא אומר אם שגורה תפילתו בפיו מתפלל י"ח ואם לאו מעין י"ח, ועל זה שאל הלכתא כמאן וכו'. ואולם אכתי תמוה מאי שיאטיה דשאלתא דא לקראי דריש פרשתן.

ואפ"ל בדרך דרוש, בהקדם מה דהקשו המפוי' (עי' בחומש ע"פ רבי יהונתן ז"ל, בראשית ז', כו) בהא דאי' בפרקי דר"א (פכ"ט) דמילת אברהם אבינו היה ביום כיפורים, דהיאך מל עצמו ביו"כ הלא מילתו הוי שלא בזמנה דאינה דוחה לא את השבת ולא את יו"ט, ויש שכתבו לתרין (שו"ת מהרי"א ח"א סי' רנ"ג, כלי חמדה בהקדמה לס' במדבר, לקוטי יהודה פר' לך) דכיון שנצטווה בו ביום על המילה הו"ל לדידיה זמנו ושפיר דוחה, עי"ש, וכבר קדמם בספר לזית חן (נדפס בספר אור יקרות, סו"פ לך), אלא דלכאוו' אכתי מפני מה ייחשב מילתו כמילה בזמנה, תינח אם היה מצווה למול מיד שפיר הו"ל מילה בזמנו, אולם הרי לא נצטווה שימול תיכף באותו יום, וא"כ היה בידו להמתין עד למחר כמו בכל מילה שלא בזמנו, שו"ר שכך נקט המהרש"א בפשיטות בנדרים (דף ל"א ע"ב, ד"ה גדולה) דמילת אברהם אבינו היה מילה שלא בזמנה עי"ש, וראה מש"כ בשפתי מהר"ש (בפרשתן) דמש"ה היה מילת

אמנם בשואל ומשיב (מהדו"ק ח"ב סי' ה') דחה דברי השואל שרצה לומר כן, וכתב דכיון דמיעטתו תורה לגמרי נתמעט וגם איסור עשה ליכא, דאלת"ה א"כ נימא דקרא ממעטו רק לענין חיוב חטאת בלבד דמיירי ביה, אבל לאו יש בו, וע"כ דכיון דנתמעט לגמרי נתמעט. גם בחסד לאברהם שם השיג ע"ד, וכ"כ בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' שצ"ג אות ט') דבשנים שעשו ליכא אפי' עשה, עיי"ש.

אכן בתורת חן שם האריך לתרץ כל הראיות וההשגות נגד דבריו, וע"ע בשו"ת שם אריה (אהבע"ז סי' צ"ה). וע"ע בשו"ת עטרת ישועה (סימן ל' אות א') שכתב בשם גדולי המחברים, דבשנים שעשאוהו פטור רק מן הלאו ולא מן עשה דשבתון יעו"ש. ומעתה אי נימא דגם בשנים שעשו אכתי עוברים על עשה דשבתון, שוב אין לומר דאברהם מל עצמו ביו"כ שלא בזמנו כי היה בדרך שנים שעשאוהו. (שוב הראוני שכבר העיר כן בפרדס יוסף בפרשתן).

ואין לומר דמ"מ הרי עשה דמילה חמורה שנכרתו עליה י"ג בריתות והו"ל לדחות עשה דשבת, וכדמצינו כן ביבמות (דף ה' ע"ב) דמה"ט אין ללמוד ממילה בשבת דעדל"ת שיש בו כרת, כיון דמילה חמורה שנכרתו בו י"ג בריתות. דהרי כל כה"ג שאפשר לקיים המצוה למחר כגון במילה שלא בזמנו דאפשר למולו למחר הו"ל בכלל אפשר לקיים שניהם שאין ראוי לדחות שום איסור, כמש"כ התוס' ביבמות (דף ה' ע"ב ד"ה כולה) לענין שריפת קדשים, ועי' במהרש"א בשבת (דף קל"ב ע"ב) ע"ד התוס' (ד"ה האי עשה) שביאר כן. ועכ"פ אילו נימא דבשנים שעשאוהו איכא איסור עשה, לא הו"ל לאברהם למול ע"י שנים ולעבור על עשה. אולם באמת לכאן אין כאן מקום תמיהה, דהן אמת שמוני המצות מנו דאיכא מ"ע שלא לעשות מלאכה ביוה"כ, אך באבנ"ז (חו"מ סו"ס קס"א) העיר על דבריהם, ממש"כ רש"י בשבת (דף קי"ד ע"ב ד"ה אלא לאו) וז"ל, דאע"ג דכתיב ביה (פי' ביוה"כ) נמי שבתון שבות, לאו ממלאכה הוא אלא מכל דבר המעכב מלהתענות, מדסמכינן לו ענינתם, הכי דרשינן לה בפרק בתרא דיומא לרדיציה וסיכה ודומין להן, עכ"ל, וכן נקט החת"ס בהגהותיו לשו"ע (או"ח סי' רע"ו), עיי"ש. ולפי"ז אין מקום לעורר דהוי איסור עשה, דהא ביו"כ ליתא כלל לעשה,

דעשה דשבתון קאי על מצות עינוי דסמך ליה. ואמנם אכתי יל"ע דלכאן' כשנימול אברהם אבינו היה אותו היום יו"כ חל בשבת, שהרי לא אנ"ו יו"כ, וביום ב' בשבת לא היה כמש"כ בס' מים יחזקאל (בפרשתן), והביאו גם בעטרת יהושע (בפרשתן), דא"כ היה יום ג' למילה ביום ד', ושכיבת הבכירה בליל ו' ושכיבת הצעירה בליל שבת, וזה א"א כי כתבו המקובלים שייך של שבת אין מביאו לידי עבירה, עיי"ש, וביום ד' כתב שם ג"כ דא"א שנימול דא"כ יום ג' למילתו יום ו' והיפוך סדום בשבת, ואין דנין דיני נפשות בשבת, עיי"ש, וביום ה' ג"כ א"א שנימול, דא"כ הו"ל יום ג' למילתו בשבת, ולא הו"מ להורות לשרה לוישי ועשו עוגות, וכן לצוות לשחוט בן בקר ולעשותו (דלא כמש"כ במים יחזקאל שם), וע"כ דיו"כ הוי בשבת, וע"ז נאמר (זו, כו) בעצם היום הזה נימול אברהם וגו', היום דא שבת, דכתיב ביה תלתא היום (שבת דף קי"ז ע"ב). מעתה קמה וגם ניצבה התמיהה דלעיל, דמה אהני במה שנימול אברהם ע"י שנים שעשאוהו, הא אכתי אית ביה איסור עשה, דנהי דמצד יו"כ ליכא עשה, אך מצד שבת איכא עבירת עשה.

אלא דכמוכן דרב"ז שייך רק אי נימא דאיכא איסור עשה במלאכת שבת, אכן הרי נודע שיטת המהר"ם מלובלין (שבת דף קל"ב ע"ב) דליכא כלל איסור עשה בשבת, לגבי מה שהקשו התוס' בשבת (שם ד"ה האי עשה ול"ת הוא) בהא דקי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה, נגמר ממילה בצרעת דדחי עיי"ש, וכתב המהר"ם דהא דהקשו התוס' ממילה דדוחה צרעת ולא הקשו מהא דמילה דוחה שבת, משום דס"ל דשבת לא הוי עשה ול"ת אלא הוי לאו גרידא, ושכן משמע ביבמות (דף ה' ע"ב) דבעי למילף דעדל"ת ממילה בשבת עיי"ש, והא דאשכחן כמה מצות עשה דכתיבי גבי שבת כגון זכור ושמור, לאו על איסור מלאכה קאי אלא לקדשו בשאר מיני קדושות, עיי"ש, וכבר האריכו הרבה בדבריו. וכתב החתן סופר (שער הגדילים והכלאים סקי"ד) שיש סימוכין לשיטת המהר"ם מהירושלמי (סוכה פ"ג הי"א) עיי"ש, ולפי"ז א"נ דליכא כלל אזהרת עשה במלאכת שבת תו לא שייך לומר דבשנים שעשאוהו קיימא בעשה.

ובשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סימן ע"ח) כתב לחוק

של שבת (ריש שורש א'), מדברי הזוה"ק פר' אמור (דף צ"ה ע"א) בגיני כך שבת עדיף מכל זמנין וחגיגין ואקרי קודש ולא מקרא קודש, וכ"כ מרן הקדוש איש אלוקי מוהר"ח ויטל ז"ל בספה"ק פרע"ח שער עבודת הפסח פ"א, עכל"ק. וראה בחמשה מאמרות לבעל מנח"א (מאמר תורת שבת ריש פר' אמור) מה שהעיר בזה.

ברם בעיקר דברי הערוגת הבושם הנ"ל דאמרינן כל היכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירה הארכנו במק"א בדבריו והבאנו מ"ש בספר למודי ה' מהר"י גנ'אר (לימוד ע"א) דהא דאמרינן דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן בלאוי יתירי, לכאו' היינו דווקא בלאוין, אבל בלאו ועשה לא אמרינן הכי, אלא דמוקמינן לה בעשה יתירה. וכתב שם שנתווכח בזה עם הרב המו' כמוהר"ר יוסף אזולאי הי"ו שליח עיה"ק חברון (ה"ה הגה"ק החיד"א זצ"ל), ושוב הביא שראה להרב החיד"א בספרו ראש דוד (פרשת תצוה) שהאריך בזה. יעו"ש בראש דוד, ולפי המו"מ שבדבריהם עולה דדב"ז אם לגבי תוספת עשה אמרינן להא דהיכי דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן בעשה יתירה תליא, אם השמר דעשה הוי לאו או עשה, דאם השמר דעשה לאו עשה אמרינן דגם בעשה יתירה לא מוקמינן בעשה יתירה, אלא דרשינן לענין אחר, וממילא לפי"ז אין מצ"ע בשב, דמיתוקמי למידרש מידי אחריןא, ואי השמר דעשה עשה, שפיר דרשינן עשה יתירא ולא דרשינן לה, וא"כ איכא בשבת עשה, עי"ש באורך, ע"פ סוגי' הגמ' במגילה (דף י"ח ע"א).

וגם בדרך פשוט י"ל דדב"ז אם איכא מ"ע במלאכת שבת תליא בכך אם השמר דעשה עשה או לאו, דהנה הרמב"ן בפר' יתרו עה"פ זכור את יום השבת לקדשו, כתב דבמשנה תורה כתיב שמור וגו', כי זכור הוא מצות עשה שזכור את יום השבת לקדשו ולא נשכחהו, ושמור מצות ל"ת על מלאכות שבת שכל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא ל"ת, שהזהיר שנשמור אותו לקדשו שלא נחללהו, עי"ש. והקשה עליו המזרחי, דהרי כתיב שמור את יום השבת לקדשו והשמר דעשה עשה עי"ש. מעתה הא דמצינו כמ"פ שהזהיר הכתוב על השבת בלשון שמירה, ושמרו בני

שיטת המהר"ם, ותו"ד ע"פ דברי הרמב"ן (ויקרא כג, כד) שפירש במה שנאמר בשבת שבתון דהכוונה דנצטווינו לשבות ולנוח אפילו מדברים שאינם מלאכה, כמו טלטול אבנים ומקח ממכר וכיוצ"ב, והכתוב מסר לחכמים שיפרשו במה שצריך לשבות עי"ש. והנה כללא הוא דכל היכא דאיכא למידרש דרשינן ולא מוקמינן בלאו יתירא (עיין פסחים דף כ"ד ע"א), והוא הדין היכא דאיכא למידרש לא מוקמינן בעשה יתירא. מעתה כיון דאיכא למימר דעשה דכיום השביעי תשבות אתיא לשביתה מדברים שאינם מלאכה, שוב לא מוקמינן ליה לעבור על כל מלאכה בל"ת ועשה. ואין להקשות ע"ז, דא"כ מנ"ל לרב אשי (שבת דף כ"ד ע"ב) למידרש שבתון דכתיבא ביו"ט לעבור על עשה ול"ת הא איכא למוקמי לדברים שאינם מלאכה. די"ל דיו"ט שאני דכתיב ביה מקרא קודש ודרשינן (ר"ה דף ל"ב ע"א) קדשהו בעשיית מלאכה, ועל כרחק חד מינייהו או שבתון או מקרא קודש קאי ליתן עשה על מלאכה ביו"ט, אבל בשבת דלא כתיב ביה מקרא קודש שפיר מוקמינן העשה דשבתון לשבות בדברים שאינם בכלל מלאכה דליכא בהם ל"ת, אתו"ד. [ואכן גם לפי דבריו רק ביו"ט הוא דאיכא עשה, שכן ביו"ט קאי שבתון על איסור מלאכה, אבל ביו"כ לדעת רש"י הנ"ל מיתוקמי שבתון על מצות עינוי, ושפיר יתכן דאין בו עשה].

האמנם שת"ח אחד העיר ע"ד הערוגת הבושם, דלכאו' דבריו תמוהים שהרי בקרא להדיא נאמר גם אצל שבת, בפר' אמור (כג, ג) ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השביעי שבתון מקרא קודש וגו', ועי' ברמב"ן שם שלא נכתב שבת בפר' אמור רק להודיע ענין מקרא קודש, ועי' שו"ע הרב ריש הל' שבת. ולתרץ דברי הערוה"ב שלא יהא כטועה בדבר מקרא, י"ל דמ"מ בעיקר ציווי שביתה שבת לא נאמר מקרא קודש. גם י"ל עפימ"ש הנצי"ב בהעמק דבר בפר' אמור שם, דמה שנאמר בשבת מקרא קודש הוא להורות דגם כשיחול יו"ט ביום השבת חייבים במקרא קודש כמו בכל יו"ט ולא זו החיוב ממקומו עי"ש, וכע"ז ביאר באמרי אמת (שבת חוה"מ פסח תרפ"ט), ולפי"ז מ"ש מקרא קודש אינו ציווי על שבת אלא על יו"ט כשחל בשבת. ושוב הראוני הרא"מ וייצנער נ"י מ"ש בסידורו

דכיון דלא נצטווה בהדיא לימול תיכף, וקיים אברהם אבינו כה"ת א"כ כיון דמילה שלב"ז אין דוחה שבת ויו"ט אולי עדיף שימתין עד למחר, והיינו כי אברהם אבינו ברוב ענותנותו לא רצה לסמוך על כך שיסייע השי"ת על ידו למול ויהא בכך דין שנים שעשאוהו, כי לפי גודל שפלותו של אברהם אבינו כמ"ש ואנכי עפר ואפר לא עלה על דעתו שיסייעהו הקב"ה, לכך סבר שמא עדיף שימתין מלמול עד למחר.

על כך בא ממרא ואמר לו שימול תיכף, יען כי ממרא הכיר וידע גודל מדריגתו של אברהם אבינו דראוי הוא שיעמוד עליו הקב"ה לסייעו ויהא בו דין שנים שעשאוהו דכה"ג ליכא בכך איסור תורה, וז"ש שנתן לו עצה על המילה דהיינו שימול תיכף ומיד, ועל כן יען אשר יעצו בידעו כי השכינה שורה על אברהם אבינו והוא גברא דמרא סייעו ויהא המילה בגדר שנים שעשאוהו, לכך במדה כנגד מדה ניתן לו שכרו בזאת שנגלה אליו השי"ת בחלקו.

ובזה יל"ב כוונת המדרש ריש פרשתן (פמ"ה, א) וירא אליו ה' וגו', כתיב (תהלים יח) ותתן לי מגן ישעך וימינך תסעדני וענותך תרבני, ודרש המדרש הך קרא על אברהם, ויל"פ דה"ק קרא דימינו של הקב"ה יסעדנו, שהשי"ת היה עומד לימינו לסומכו למול עמו, כי היכא דתהוי כב' שעשאוהו, ואמנם אברהם ברוב ענותנותו לא האמין שזכה לדרגה גבוהה זו לכך היה צריך לעצה מן ממרא, ובכך מובן מש"כ בכלי יקר לפרש מ"ש וירא אליו ה' ולא אמר וירא ה' אל אברהם, להורות כי לא מצד שררותו שהיה אב המון גוים נראה אליו ה', אלא מחמת מהותו שהיה עניו ושפל בדרך זכה לכך עי"ש דבריו הנעימים. ולכא' למה רק עתה רמוז הכתוב על כך והלא כבר נאמר למעלה (לב.ז. י"א) וירא ה' אל אברהם, ולהאמור ניחא דהכתוב מפרש בכך הטעם שנצרך א"א לעצת ממרא מחמת גודל ענותנותו, ודו"ק.

*

והנה ביש"מ בפרשתן כתב על פלוגתת רבן גמליאל ורבי יהושע אם מתפללים בכל יום שמונה עשה או מעין שמונה עשרה, דלא נתפרש לא בבבלי ולא בירושלמי באיזה סברא פליגי רבן גמליאל ור"י עי"ש, וכ"ק אאדמו"ר זצלה"ה (י"ס

ישראל וגו', ושמרתם את השבת וגו', וכן הא דשמור את יום השבת וגו', א"כ אם בכל מקום השמר דעשה עשה הו"ל שביתת שבת גם במצות עשה, משא"כ אם בכ"מ השמר דעשה הו"ל לאו, ליכא מ"ע בשביתת שבת דמ"ש זכור הוא לקדשו בזכירה או על תוס' שבת.

ולכא' מבואר כן בגמ' שבת (דף ס"ט ע"א) בהא דפריך אליבא דר' שמעון בן לקיש דס"ל דאינו חייב חטאת עד שישגוג בלאו ובכרת, היכי משכחת לה שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, דא"כ במה ידע לה לשבת, ומשני דידע ליה לשבת בתחומין ואליבא דר"ע עי"ש, והקשו התוס' (ד"ה הא קמ"ל) תימה לר"י דאמאי לא קאמר דידע לה לשבת בעשה דכתיב וביום השביעי תשבות וגו' וכתוב נמי ושמרתם את השבת, ובשיירי קרבן על הירושלמי (סנהדרין פ"ז ה"ה דף ל"ג ע"א ד"ה ושני דברים) עורר על התוס' דהרי השמר הוי לאו עי"ש, והגאון מהר"מ אריק בטל תורה כתב די"ל דהו"ל השמר דעשה עי"ש, הרי מבואר דהך אם איכא אוהרת עשה בשבת אתיא רק אם השמר דעשה הו"ל עשה, ודו"ק.

ויש להמתיק הדברים, דהנה כיומא (דף פ"א ע"א) אמר ר"ל מפני מה לא נאמרה אוהרה בעינוי משום דלא אפשר, היכי נכתוב רחמנא לא יאכל אכילה בכזית, וכו', מתקיף לה רב ביבי נכתוב רחמנא השמר במצות עינוי, אם כן השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה, ובתוס' שם עי"ש בתוס' (ד"ה השמר) דר"ל פליג אד"ר יוחנן וס"ל השמר דעשה עשה, ולפי"ז ניחא דקושית התוס' הוא בדייקא אליבא דר"ל, שהרי הכא אליבא דר"ל עסקינן, ולר"ל דהשמר דעשה עשה הו"ל שבת עשה.

נמצא מעתה דאם השמר דעשה הו"ל עשה, י"ל דכמלאכת שבת איכא נמי מ"ע, ושפיר י"ל דהא דממעטינן מבעשותה שנים שעשו היינו רק מן הלאו והכרת, אבל אכתי איכא מצות עשה דשביתה, אבל אם השמר דעשה הוי לאו ליכא עשה על מלאכת שבת, וא"כ בשנים שעשאוהו ליכא כלל איסור תורה.

מעתה י"ל דבהלכה זו היה אברהם מסופק וחכך בדעתו כדת מה לעשות, דנסתפק אם עליו למול תיכף בו ביום ביוה"כ שחל בשבת, והיינו

תיקנום, דאם תפלות אבות תיקנום לא שייך לומר דבגין כך הוי חיוב מה"ת להתפלל דהרי קיים א"א את כל התורה ואפ"ה חיוב המצוות עלינו אינו אלא משום קבלת התורה בסיני, לכך אליבא דמ"ד דאבות תיקנום חיוב תפילה הוא מדרבנן שתיקנו להתפלל אותן תפלות שיסדו האבות, אבל אם תפלות כנגד תמידין וכנ"ל מהספרי ולעבדו בכל לבבכם זו תפילה וכו' וכ"ה בריש תענית ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שבלב זו תפילה, י"ל דמקרא אתינן עלה דתפילה איקרי עבודה ובמקום קרבן, ותפילה מה"ת, עי"ש.

והנה יש להוכיח דתפילה כנגד תמידין תיקנו מהא דאיתא בקידושין (דף כ"ג ע"ב) א"ר הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי ס"ד שלוחי דידן נינהו מי איכא מידי דאנן לא מצינן עבדינן ושלוחא דידן מצי עבדי, ובתוס' שם (ד"ה דאמר) תמהו דבסוגי' דנדרים (דף ל"ה ע"א) משמע דאיבעי' דלא איפשטא אי שלוחי דידן נינהו או שלוחי דרחמנא והכי נקטינן לה בפשיטות דשלוחי דידן נינהו.

וכתב הגרש"ק בבנין שלמה על הרמב"ם (פ"א מהל' תפילה ה"ה) דיש לתרץ, דהנה בגמ' דקידושין שם פריך אהא דר"ה בדר"י דכהני שלד"ר נינהו דמי איכא מידי וכו', מהא דעבד איהו לא מצי מקבל גיטיה ושלוח מצי משוי, ומשני, ולא היא, ישראל לא שייך בתורת קרבנות כלל עבד שייך בגיטין, דתניא נראין הדברים שהעבד מקבל גיטו של חבירו מיד רבו של חבירו וכו', שמעינן מכך דאי הוי קצת בתורת גיטין חשיב בגדר מצי עבד, עפי"ז י"ל דכל ישראל חשובים כאיתנייהו בתורת קרבנות דכיון דתפילות כנגד תמידין תקנום א"כ הו"ל התפילה במקום עבודה, לכן ע"י התפילה הו"ל כל בני' בתורת קרבנות ומצי עבדי שלוחי לכהני, וי"ל דר"ה בריה דר"י בקידושין דנקיט בפשיטות דשלוחי דרחמנא נינהו דמי איכא מידי וכו' משום דס"ל כמ"ד התם תפלות אבות תקנום ואין לתפילה שייכות לעבודת הקדשים לכך ישראל ליתא בתורת קרבנות ולא מצי משוי לכהני שלוחי. אבל הגמ' בנדרים דאיבעי' לה ס"ל דתפילות כנגד תמידין תקנום לכך שפיר מצינן למימר דשלוחי דידן נינהו עי"ש, מבואר מזה

גליון ק"ג, דרוש לפר' תשא) ביאר דנחלקו בהא דאמרו בשבת (דף י' ע"א) רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה, אמר מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד, דרבא סבר שאין ראוי להאריך בתפילה כיון שבכך מתבטל מת"ת, ורב המנונא סבר דשפיר רשאי לבטל מדב"ת כדי להאריך בתפילה, ובכך תליא אי צריך להתפלל י"ח שלימות או דסגי במעין י"ח, דרבי יהושע ס"ל שאין ראוי להאריך הרבה בתפילה דעדיף שבאותו הזמן יעסוק בלימוד התורה, אבל ר"ג סבר דשפיר אפשר להאריך בתפילה אע"פ שבכך בטל מדב"ת ועל כן צריך להתפלל בכל יום י"ח, וכ"ק א"א האריך לדרכו בקודש דהא מילתא תליא אי תורה עדיפא מעבודה עי"ש (וראה גם ביציב פתגם בפרשתן).

ואמרנו מכבר די"ל דתליא בפלוגתת הראשונים אי תפילה בכל יום הוא מה"ת, דשיטת הרמב"ם (פ"א מהל' תפילה ה"א) דמ"ע להתפלל בכל יום שנא' ועבדתם את ה' א, מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, וכ"כ בספה"מ (מ"ע ה') שצונו לעבדו יתעלה וכבר נכפל צווי זה כמה פעמים (שמות כג, כה) ועבדתם את ה' אלוקיכם וכו', הנה יש בו יחוד שהוא צוה בתפילה, ולשון ספרי ולעבדו זו תפילה וכו' עי"ש. אבל הרמב"ן בהשגות שם האריך טובא וחולק דאינה מצוה של תורה עי"ש.

והנה מצות לימוד התורה לכו"ע הוי מה"ת כמפורש בקרא (דברים ה, א) ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם וגו' ובכמה מקראות, וי"ל דאי חיוב תפילה בכ"י הוא מ"ע מה"ת שפיר ראוי להאריך בה ולשפוך שיחו בתפילתו ולהקפיד להתפלל י"ח שלימות, אבל אם עיקר חיוב תפילה אינו אלא מדרבנן, נהי נמי שתיקנו חכמים לבטל מלימודו כדי לעמוד בתפילה מ"מ דיו בכך שיתפלל תפילה כלדהו ובמעין י"ח סגי, ועב"פ דעדיף לקצר בתפילה כדי לעסוק בתורה.

ובמק"א (שפ"ח לירח האיתנים, ח"א עמ' ס"ג) ביאר כ"ק אאדמו"ר זצ"ל ל"ה, דרב"ז אם תפילה הוי מצוה מה"ת י"ל דתליא בפלוגתא דאמוראי בברכות (דף כ"ז ע"ב) אם תפלות אבות תיקנום או כנגד תמידים

דמהא דכהני שלוחי דידן נינהו מוכח צ"ל דתפלות כנגד תמידין תקנום.

ובמק"א הבאנו מה ששמעתי עוד ליישב קו' התוס' הנ"ל בהא דבגדרים לא איפשטא הק' אם כהני של"ד או שלד"ר, עפימ"ד במדרש וכ"ה בזוה"ק (סו"פ בשלח, דף ס"ו ע"ב) דהמל את בנו נחשב כמקריב קרבן, ולכן מילה לשמונה כשם שקרבן הוא רק מיום השמיני והלאה ירצה, [וראה מש"כ בס' תוספות השלם לבעלי התוס' בפרשתן (עמ' ק"ה מדפה"ס), המילה מכפרת בעולה, לכך עלה גימ' כמילה, וכל האמור בעולה נאמר במילה, העולה קודש קדשים, וכן ישראל נקראים קדושים, שחיטתן בצפון קריה בי בצפון במקום צנוע חמוקי ירכיך, וקיבול דמה בכלי שרת כך מילה מקבל דמה בפיו שהוא כלי שרת שבו משבח להשי"ת, בצפון כי הפה נקרא בית הסתרים, ודמה מעון ב' מתנות הן לבעל ברית והן למוהל, שהן ארבע אב ואם מוהל ובעל ברית, ומעונה הפשט זה פריעה וניתוח זה מילה וכליל לאישים כולם לגבוה].

לפי"ז שפיר הו"ל כ"א מישראל בתורת קרבנות שהרי כאו"א מצווה במילת בניו דהוא כהקרבת קרבן, ולכן שפיר י"ל דכהני של"ד ולא תקשי הא דאנן לא מצינין למיעבד, דכל בניי חשובי כמצי עביד דשייכי בתורת קרבנות, ולכן מיבעי ליה לגמ' בנדרים דילמא כהני של"ד כיון דשייכי בתורת קרבנות לענין מילה, אבל ר' הונא בדר"י סבר דמילה אינו נחשב לקרבן ולכן מוכיח דכהני שלד"ר. ויש להוכיח דמצות מילה דמיא כהקרבת קרבן, ממה שהקשו התוס' בקידושין (דף כ"ט ע"א, ד"ה אותו) אמאי איצטריך קרא למעט נשים דאינן מחויבות במילת בנה, תיפ"ל דהו"ל מ"ע שהז"ג כיון דמילה אינה אלא ביום, ותירצו דאיצטריך קרא למילה שלא בזמנה שנוהגת בין ביום ובין בלילה, והקשו קמאי (עיין במהרי"ט שם, עצמות יוסף ועוד) דתינח למ"ד ביבמות (דף ע"ב ע"ב) דמילה שלא בזמנה בין ביום ובין בלילה, אבל למ"ד דגם מילה שלא בזמנה אינה אלא ביום אכתי לא תירצו התוס'. וכתב בס' נחלת יעקב יהושע (בפרשתן) דיש לתרין קו' התוס', לפימ"ש בספר מעין החכמה (על תרי"ג מצוות) לתרין מה שהקשו התוס' (קידושין דף ל"ו ע"א, ד"ה הקבלות) למ"ל קראי למעט נשים

מסמיכה ושאר עבודות הקדשים תיפק"ל דהו"ל מעשהו"ג דכל העבודות אינן אלא ביום דכתיב וביום צוותו, ותירין דכיון דמה דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג ילפינן (בגמ' שם דף ל"ד ע"א) ממה דהוקשה כל התורה לתפילין ותפילין הוקש לת"ת, ואמרינן במס' זבחים (דף מ"ט ע"ב) דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש עי"ש, לכן לענין קדשים לא ילפינן להא דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג כיון דילפינן מתפילין ותפילין עצמה מת"ת, לכך שפיר איצטריך קרא למעט נשים מעבודות הקדשים דמשום טעמא דמ"ע שהז"ג לא הוי פטרינן להו, דהרי בקדשים חייבות גם במ"ע שהז"ג.

וכתב הנחלת יעקב יהושע דלפי"ד מתורין גם קו' התוס' די"ל דמש"ה איצטריך אותו למעט נשים ממילה, כיון דמילה חשיב כקרבן וא"כ סד"א דהו"ל כמ"ע דקדשים דגם נשים חייבות בה ככל מ"ע דקדשים עכ"ד, נמצא דמהא דאיצטריך אותו למעט נשים ממילת בניהם מוכח דמילה חשיב כקרבן, ודו"ק.

ואמנם בס' שפת אמת (ליקוטים לברית מילה, בהגדמ"ח עמ' רצ"ז) תירין קו' התוס' באו"א דכיון דבמילה כתיב ביה (בראשית יז, ט) ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריו לדורותם הו"ל גם ל"ת, כמשאחז"ל דהשמר לא תעשה הוא, לכן הו"א דנשים חייבות בה כמו בכל ל"ת, ואיצטריך קרא לפוטרו, עי"ש שסיים וכתב אלא שאין בי לחדש דבר נגד משמעות הפוסקים במנין המצות, ואמנם יש לציין דכיוצ"ב מבואר בתוס' (ר"ה ו' ע"א ד"ה תשמור) בתוה"ד, דלר' יוחנן דס"ל (מנחות דף ל"ו ע"ב) דהשמר דעשה הוא לאו, הא דאמרינן דפסח ומילה מצות עשה, ע"כ דאתיא דלא כרבי עקיבא דאמר דושמרת את החוקה קאי על פסח, דלר"ע דושמרת קאי על פסח כיון דהשמר דעשה הוא לאו נמצא דפסח הו"ל בל"ת עי"ש.

[ומש"כ בשפ"א בהמשך דבריו שם, דלכאוו' קרא ואתה את בריתי תשמור נאמר רק לאברהם, עכ"ד, בער אנכי ולא אבין דב"ק דהא להדיא סיים הכתוב ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריו וגו', וכן נאמר במקרא שלאחריו זאת בריתי אשר תשמרו בני וביניכם ובין זרעך אחריו המול לכם כל זכר].

מדרכבן, וסגי במעין י"ח, וליתא, אלא לעולם לכו"ע בעינן י"ח, וע"ז מייתי המדרש בתשובתו דלכן בעינן י"ח ברכות כיון שנתקנו לזכר י"ח פעמים שהאבות הוזכרו בתורה, והיינו כי התפלות מכוונות כנגדם, ולפיכך בעי י"ח ממש, ונמצא דבין אי תפלות אבות תקנום ובין אם כנגד תמידין תקנות בעינן י"ח ממש, ודו"ק.

*

וי"ל עוד עד"ז באו"א, עפימ"ד במד"ר בפרשתן (פמ"ח ס"ד ד-ה) רבי יצחק פתח מזבח אדמה תעשה לי וגו', א"ר יצחק מה אם זה שבנה מזבח לשמי הריני נגלה עליו ומברכו, אברהם שמל עצמו לשמי על אחת כמה וכמה, וירא אליו ה' באלוני ממרא. רבי לוי פתח (ויקרא ט) ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה', אמר מה אם זה שהקריב שור ואיל לשמי הריני נגלה עליו ומברכו, אברהם שמל עצמו לשמי עאכ"ו, וירא אליו ה' באלוני ממרא. מבואר דהתגלות השי"ת לאברהם היה בגין המילה שנחשב כקרבן.

מעתה י"ל כיון דנתבאר לנו בכאן דמילה הוי כקרבן, נמצא די"ל דמהאי טעמא איצטריך קרא דאותו לפטור נשים ממילת בניהן, דהו"א דכיון דהמילה כעבודת הקדשים דנשים מצוות בהן גם במעשהו"ג כמ"ש הנחלת י"י, ולפי"ז שפיר יתכן דכהני שלוחי דידן נינהו כיון דכל בני"הו"ל בתורת קרבנות ע"י המילה, ואין צריך לומר כתי' הגרש"ק דתפילות כנגד תמידין תקנום, ושפיר י"ל דתפילות אבות תקנום ומינה דתפילה אינו אלא מדרכבן, וא"כ י"ל דראוי יותר לקצר בתפילה כדי שיוכלו לעסוק בתורה, לכך נסתפק בפלוגתת התנאים כמאן קי"ל וזה ששאל כמה ברכות אדם מתפלל בכל יום, והשיב כנ"ל, ודו"ק.

ובכן נבוא לביאור שאלת המדרש, דכיון דאמה"כ וירא ה' אליו באלוני ממרא וגו' דלפיכך נגלה אליו בחלקו יען שנתן לו עצה על המילה וכאמור דעל כן נאמר וירא אליו ולא נאמר אל אברהם להורות על שנהג עצמו ענוה יתירה, והיינו דאברהם אבינו חשש מלמול בו ביום כיוה"כ שחל בשבת דמילה שלא בזמנו אינו דוחה שבת ויו"ט, ובשפלותו סבר דאינו ראוי שכביכול השי"ת יהא עמו שיהא כשנים שעשאוהו, ורק ממרא שהכיר וידע מדריגתו הגדולה של אברהם אבינו אשר הקב"ה אתו עמו בכל שעה, וידע שהשי"ת יסייעו ויהא בגדר שנים שעשו שפיר יכול למול תיכף.

שמעינן מכך דבשנים שעשאוהו ליכא כלל איסור תורה, ואע"ג דכעשותה נאמר גבי חיוב חטאת שהוא על לאו, מ"מ במלאכת שבת ליכא כלל מ"ע, והיינו דאע"ג דכתיב ושמרתם וגו' השמר דעשה הו"ל ל"ת, מעתה י"ל דהי"ט דאיצטריך קרא לפטור נשים ממילה דהו"א דכיון דכתיב ואתה את בריתי תשמור וגו' הו"ל בל"ת דגם נשים מוזהרות עליה, ולפי"ז אין צריך לומר כמ"ש הנחלת יעקב יהושע דאיצטריך קרא דאותו משום דמילה בכלל עבודת הקדשים, אך לפי"ז קשיא א"כ היאך מסתפקא לן דילמא כהני שלוחי דידן נינהו והלא ליכא מידי וכו', וצריך לומר כמ"ש הגרש"ק דשפיר הו"ל כל בני"ה בתורת עבודה ע"י התפלה שבמקום תמידין תקנום, ואתיין מהא דילפינן לתפילה מולעבדו בכל לבבכם וכו' וכנ"ל, מעתה דחיוב התפילה הוא מה"ת א"כ צריך להתפלל שמונה ברכות שלימות, לכך נתעורר לשאול כענין כמה ברכות אדם מתפלל בכל יום, ודו"ק.

וע"ז השיב, דאין הצדק עם השואל, דאיהו ס"ל דלמ"ד תפלות כנגד אבות תקנום הו"ל תפילה

תוכן התורה שנשא כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט ליל שב"ק העעל"ט

ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן, ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה ויאמר לא כי צחקת. הנה לכא' פסוקים אלו תמוהים מאוד עפ"י פשטות, דלכא'

בתוה"ק בפרשתן (בראשית יח, ט-טו) ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל, ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו וגו', ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן,

שיש דברים בגו, ומן השמים אינו לידי שאשמע זאת. ולכן לפי גודל מעלת שרה אמנו לפי מדריגתה היה עליה תביעה, שאף ששמעה מגוי ערבי היתה צריכה להאמין שאם מן השמים סיבבו שתשמע הדברים הללו מפי האורח הגוי שאמר שיהיה לה בן, הרי שיש דברים בגו, וכיון שלא האמינה וצחקה היה נחשב אצלה דבר זה כפגם באמונה.

ולכן כשבא הקב"ה אל אברהם ואמר לו למה זה צחקה שרה וגו' היפלא מה' דבר וגו', והלא כל דבר הוא מאת השי"ת, ואין שום דבר נפלא ממנו, וגם דיבור קל שהאדם שומע הכל הוא מאתו ית"ש. ועל זה אמרה שרה לא צחקתי לומר שלא צחקה חלילה מדבר ה', כי שרה לא החזיקה עצמה במדריגה זו, ולכן אמרה שאם היתה זוכה להתגלות המלאך ממש ודאי היתה מאמינה בדבר ה' בפיו, אך כיוון שנדמה לה כגוי תמהה ולא הבינה ענין הפגם במה שצחקה, ולכן אמרה 'לא צחקתי'. וע"ז ענהו הקב"ה לא כי צחקת כי גם זה נחשב פגם באמונה לפי מדריגתך, כי צריך לדעת שלא נפלא מה' דבר, והכל מאתו ית"ש.

וז"ש המסורה לבאר הטענה על שרה אמנו, וע"ז אמר ושרה שומעת פתח האהל והוא אחריו להדגיש שכיון ששרה היתה שומעת הבשורה היתה צריכה להבין שיש כאן איזה שליחות מאת ה' המיועד לה, ולכן הסמך שכשם שהיה אצל רבקה אשר ורבקה שומעת בדבר יצחק אל עשו בנו ופירשו (תנחומא פרק י) שהיתה שומעת ברוח"ק, וכמו שאמרה גם אח"כ (בראשית כו, יג) עלי קללתך בני ובתרגום שם עלי אתאמר בנבואה וכו', והיינו ששרה היתה צריכה להבין שכל מה שהיא שומעת הוא ברוח"ק, והיינו טעמא כי אוזן שומעת ועין רואה ה' עשה גם שניהם כי כל מה שעין שלך רואה הוא מאת השי"ת, וכנודע מאמר אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע ברמז אמרם ז"ל (פ"ב דנגעים מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, דמי שיש לו נפש מטהורה והוא מזוכך מכל חטא ופגם, לא יראה על זולתו שום דבר רע כלל וכלל, ומי שרואה רע ומוצא חסרונות על רעהו זהו כי איהו גופיה חטא וכו', וז"ש כל הנגעים אדם רואה חוץ, שמה שרואה נגעים בחוץ אצל אחרים, ידע כי הוא מנגעי עצמו, שכל מה שהוא בעצמו פגום, הדבר משקיף אצל חבריו. ובספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' פקודי, אות ג, ובכמ"ק) ביאר עד"ז ענין מראות הצובאות יעו"ש.

היאך צדקת כשרה אמנו ע"ה שהיה אברהם טפל לה בנביאות (ראה רש"י בראשית כא, יב), וכשהקב"ה אמר למה זה צחקה שרה, והיא חשבה לכחש ולומר לא צחקתי, שאין לזה כל פירוש.

ובמסורה ג"פ שומעת, חדא הכא, ואידך (להלן כו, ה) ורבקה שומעת בדבר יצחק אל עשיו וגו', ואידך (משלי כ, יב) אוזן שומעת ועין רואה ה' עשה גם שניהם, וצ"ב מה מלמדנו.

ונל"ב, דהנה לכאו' יש להבין מה היתה התביעה הגדולה על שרה למה זה צחקה שרה וכו', הרי בפשטות המלאכים נדמו להם כערביים, ומעתה וכי אם שרה שומעת מערבי שיהיה לה בן, וכי מחוייבת היא להאמין בכל, אלא נראה לבאר שכאן לימדה אותנו התורה"ק כלל גדול בענייני האמונה בהשי"ת, והיא עפ"י המבואר בספה"ק שבכל מאורע ומאורע שיארע לאדם או שנקלע לאיזה עניין והוא עד או ראה או ידע או שמע, הכל מכוון ומושגח מאתו ית"ש, שדווקא הוא ישמע ויראה דבר זה, ויש לו איזה שייכות לזה ומן השמים גלגלו לידו ללמוד איזה ענין מזה ואין שום מקרה בעולם.

ושמעתו ממרן אאדמו"ר זי"ע שיחה שלימה בענין זה בשיעור חומש ורש"י (מטו"מ תש"מ), שהאריך בכל זה שצריך האדם לדעת שהכל הוא בהשגחה פרטית מלעילא, ומה שרואה ושומע שייך אליו בדיקא, וידוע מה דאיתא בספרי תלמידי הבעש"ט הק', שכשהאדם הולך ברחוב ושומע שני גוים משוחחים ביניהם, עליו להפיק לקח ממה ששמע, כי לא מקרה הוא, אלא יש בזה ענין הנוגע לעבודת השי"ת השייך אליו. וסיפר מרן אאדמו"ר זי"ע בתו"ד על רביה"ק מסינעט זי"ע בעל הייטב לב, כשעבר ברחוב ושמע איך שהמכרז הולך ותוף בידו, ומודיע כי יש לרשום את הבנים לבתי הספר, ושכל אחד ישתדל לעשן את האילנות להסיר מהם את התולעים, אמר בעידן רעוא דרעוין לבאר את הנלמד מזה ואת הקשר שבין שני העניינים, היינו שצריכים לשלוח את הילדים לתלמודי תורה כשרים הלומדים ע"ד המסורה לנו מדור דור, ולא להמתחדשים, שאם לא כן תכרסם התולעת בכרם ישראל וכו', והצדיקים הק' יודעים שכל מה ששומעים לאו בכדי הוא, ומי ששומר עיניו ואזניו, אזי כל מה ששומע מאחרים נוגע אליו באיזה אופן שהוא. ולפי"ז יובן שהאמונה צריכה להיות בתכלית השלימות, לידע שאם בא אל אזני הדבר הזה, הרי

שרה שלא האמינה בזה, ויש בזה לימוד לדורות
עולם שידע האדם שכל דבר שרואה ושומע יש לו
לימוד מזה, ומכל דבר אפשר להוציא לימוד והדרכה
בעבודת השי"ת.

וכמו כן גם אוזן שומעת שכיון ששמע אזנו דבר יש
לו להבין ולהשכיל כי ה' עושה גם שניהם, ומן
השמים גלגלו שישמע ויראה הדבר כדי שילמד איזה
דבר לעצמו ולמען חייו. וזה היה כאמור הטענה על

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הר"ר אליהו
מנחם שכטר מביתר עלית. אחר תפילת שחרית אמרו
כל הקהל יחדיו בצוותא יום השבת בספר תהלים,
לרגל המצב הקשה השורר בארה"ק.

בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' ישי לוינשטיין
גבאי בית מדרשנו בשכונת רמת אלחנן בב"ב, לוי -
הבחור הבר מצוה מאיר נפתלי צבי נ"י בן הר"ר
אלימלך לוי מפעיה"ק, שלישי - החתן מורנו יקותיאל
יהודה וינגרטן נ"י, רביעי - החתן משה נ"י בן הרה"ח
ר' גדליה ארנפלד מפעיה"ק, חמישי - החתן החבר
יהודה גוטליב נ"י, שישי - מרן שליט"א, שביעי -
הרה"ח ר' משה מאיר שמרלר מפעיה"ק, אחרון -
הרה"ח ר' אריה זנויל גוטליב מב"ב, מפטיר - הגאון
רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים
במרכז התורה, הגבה - הרה"ח ר' אשר מרמורשטיין
מירושלים, גלילה - הרה"ח ר' אברהם אלטר מב"ב.

תפילת מוסף התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר'
גדליה וינגרטן שליט"א ר"מ בשיבה"ק לצעירים שפע
חיים באלעד.

על אם הדרך לבית המדרש ובחזרתו לביתו, אמר
מרן שליט"א כמה פנינים, וזהו תוכנם:

✱ בפרשתן (בראשית יח, ה) ואקחה פת לחם וסעדו
לבכם אחר תעבורו. לכאן יותר היה לו לומר 'ואתן פת
לחם' וכיוצ"ב. ואפ"ל, דהנה מדרך העולם כי מי שיש
לו אורחים בביתו, ומגיש בפניהם מיני מאכל ומשתה
הרי שהוא יושב עמהם לאכול, ובכך מנעים עליהם
האכילה והשהייה בביתו. וזה שבאה התורה הק'
להורות כאן שאברהם אבינו במדת החסד הגדולה
שלו, והיה חפץ לקיים מצות הכנסת אורחים בהידור
רב, על כן אף הוא ישב עמהם לסעודה, וע"ד אמרם
ז"ל (ב"ב ט, ב) אמר ר' יצחק כל הנותן פרוטה לעני

מתברך בשש והמפייסו בדברים מתברך בי"א. הרי
שבכך מתעלה וישנו הידור למצוה. ולזה אמר **ואקחה**
פת לחם, רצ"ל שיקח גם לעצמו וישב לאכול עמהם.
✱ עוד בפרשתן בפרשת העקידה (בראשית כב, ג)
וישכם אברהם בבוקרם וגו' ויקח את שני נעריו אתו
ואת יצחק בנו, וברש"י מהמדרש שאין אדם חשוב
רשאי לצאת לדרך בלא ב' אנשים, ולכאן מאחר והיה
עמו יצחק בנו מפני מה הוצרך ליקח עוד את שני
נעריו, והיה די ליקח רק אחד מהם. ובפשטות דכוונתו
היתה על עת חזרתו מן העקידה אחר שיעקוד את
יצחק בנו ע"ג המזבח. ועוד י"ל שהוצרך לקחתם עמו,
כי כבר בעת צאתם לדרך לעקידה, הרי שכבר באותה
השעה נתעלה יצחק למדרגה נעלית להיות כמלאך
אלוקים, וממילא לא היה אברהם יכול להחשיבו
כאדם, ושוב הוצרך ליקח את שני נעריו כי אין אדם
חשוב רשאי לצאת לדרך בלא ב' אנשים, והבן.

✱ עוד בפרשתן העקידה (שם כב, י) וישלח אברהם את
ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, וראיתי שכתבו
לרמז י'דו ויקח א'ת ה'מאכלת ל'שחוט ראשי תיבות
אליהו. ואפשר שבא לרמז שזכות העקידה עומדת
להם לישראל עד עת יבוא אליהו הנביא לבשר
הגאולה במהרה בימינו. וכדמצינו עוד ברמז
תיבת **המאכלת** שאמרו חז"ל (ב"ר נו, ד) כל אכילות
שישראל אוכלים בעולם הזה אינם אוכלים אלא
בזכות אותה מאכלת. והיינו כי זכות עקידת יצחק
עצומה עד מאוד עד דור אחרון, וממנה תוצאות חיים.
✱ עוד עורר מרן שליט"א על אם הדרך אודות החיוב
להעביר הפרשה חומש עם פירוש רש"י, ולהבין
הפרשה היטב, כי מי שאינו עוסק בזה, הרי שהוא
נשאר עם הארץ מדאורייתא בחלק התורה שבכתב,
ועל כן צריך כל אחד ללמוד בידי שבוע בשבוע
הפרשה היטב עם פירוש רש"י.

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט עתיקא קדישא העעל"ט

אחר לשון רציחה כמה דתימא (שמואל-ב, יד) יקומו
נא הנערים וישחקו לפנינו וגו'. ובר"ה עם בני כתב
רש"י, מתשובת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת
עם בני אתה למד שהיה מריב עם יצחק על הירושה
ואומר אני בכור ונוטל פי שנים ויוצאים בשדה ונוטל
קשתו ויורה בו חצים כד"א (משלי כו, יח) כמתלהלה
היורה זקים וגו' ואמר הלא משחק אני.

בתוה"ק בפרשתן (בראשית כא, ט-י) ותרא שרה את
בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק, ותאמר
לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן
האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וברש"י מצחק לשון עבודת אלילים כמו שנא'
(שמות לב, ו) ויקומו לצחק, דבר אחר לשון גילוי
עריות, כמה דתימא (בראשית לט, יז) לצחק בני, דבר

רבש"ע מי שעתיד זרעו להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר וכו' עי"ש, ולא קיטרגו שהוא עובד ע"ז, כי בעת ההיא לא היה עובד ע"ז, לכך לא ניה"ל לרבי שמעון בפירושו של רבי עקיבא, ואמר 'חס ושלום שיהא בביתו של צדיק כך'.

כרם רבי עקיבא אשר לפניו נגלו העתידות עד אין קץ, הוא צפה וחזה כי לבסוף יהיו כל זרעו עובדי עבודה זרה, כאשר קם אותו 'משוגע' כאשר כינהו הרמב"ם באגרת תימן הידוע, ודימה עצמו לנביא, מאז כל הנמשכים אחריו דינם כעובדי עבודה זרה, כפי שכבר פסק כ"ק מרן אאדמו"ר זצלה"ה בתשובתו הרמתה (יו"ד סי' מ') שהמה כולם בכלל עובדי עבודה זרה. ועל כן דייקא רבי עקיבא הוא שפירש אין צחוק אלא לשון עבודה זרה, כי הוא צפה וראה עד אחרית הימים שיהיו כולם עובדי עבודה זרה. לכך הביא רש"י ב' הפירושים דבאמת אין בהם סתירה וכאמור.

ואפשר דענין זה ראתה נמי רק שרה אמנו דהרי אמרו חז"ל (רש"י בראשית כא, יב) שהיה אברהם טפל לה בנביאות, והיא צפתה וראתה ברוח קדשה כל מה שעתיד לצאת מאותו פרא אדם, ואשר יעוללו זרע ישמעאל לזרע יצחק בנה יחידה, על כך נאמר ותרא רצ"ל שראתה ברוח קדשה מה יהא בסופו בדורות שיצאו ממנו רוב הרשעות הן של ע"ז והן בגילוי עריות ושפיכות דמים, על כך אמרה גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני יצחק, והבן.

והרמב"ן העיר דברש"י הביא ב' פירושים ובאמת פליגי חכמים בכך, דתניא (תוספתא סוטה פ"ו ה"ג) אמר רבי שמעון בן אלעזר ד' דברים היה רבי עקיבא דורש ואיני דורש כמותו ונראין דברי מדבריו, דרש רבי עקיבא ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק, אין צחוק אלא לשון עבודה זרה וכו', ואני אומר חס ושלום שיהא בביתו של צדיק כך, אפשר מי שכתוב בו (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו וגו' יהא בביתו עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכת דמים, אלא אין צחוק האמור כאן אלא לשון ירושה, שמשעה שנולד יצחק היו הכל שמחין, אמר להם ישמעאל שוטים אני בכור ואני נוטל פי שנים, שמתשוכה שאמרה שרה אמנו לאברהם אתה למד וכו', ונראין דברי מדבריו, עכ"ל הרמב"ן ויעו"ש מה שפי' הוא לדרכו בפסוק זה.

ויתכן לבאר דברי רש"י דס"ל דדברי רבי שמעון ורבי עקיבא אלו ואלו דברי אלוקים חיים, דהנה מצינו בחז"ל (במדכ"ר יט, ט) דברים שלא נגלו למשה נגלו לרבי עקיבא וחבריו וכל יקר ראתה עינו (אויב כה, י) זה ר' עקיבא וחבריו, ועפי"ז אפשר לומר, דרבי שמעון הוא שפירש ענין 'מצחק' על פי מה שהיה באותו העת דאמנם כשהיה ישמעאל בבית אברהם באותו זמן עדיין לא היו עובד ע"ז, ולהדיא נאמר בכתוב (בראשית כא, יז) כי שמע אלוקים אל קול הנער כאשר הוא שם, ובגמ' ר"ה (דף ט"ז ע"ב) והובא בפרש"י שהיו מלאכי השרת מקטרגים ואומרים

דברי חיים פעיה"ק (ח"ר צבי שנק מפעיה"ק), דרור יקרא - איש החסד הרב מרדכי אריה ברגר שליט"א מפעיה"ק, שבת היום - הרה"ח ר' מרדכי מאיר שכטר מאנטווערפן. בברכת המזון על הכוס כיבד מרן שליט"א את הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א ראש הכוללים במרכז התורה פעיה"ק, לרגל היארצייט של אביו הגאון האדיר ראש הישיבה זצוק"ל החל בשבוע זה.

בעליות בתפילות מנחה התכבדו, כהן - הר"ר יחזקאל הרשקוביץ מפעיה"ק, לוי - הרב שמערל דייטש מבית שמש (בה"ר יוסף ישעי' מפעיה"ק), שלישי - הרב אברהם דוד שכטר שליט"א - משב"ק, גלילה - הר"ר ישראל שכטר מביתר עילית. בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך קל עליון - הרה"ג ר' ישכר דוב אליאס שליט"א ר"מ בישיבה"ק לצעירים

תוכן התורה שאמר כ"ק מרן שליט"א בשוה"ט בעידן רעוא דרעוין העעל"ט

אני להתיצב בעדת הדיינין והן יושבין, שנא' (תהלים פב, א) אלוקים נצב בעדת א"ל. וראוי לבאר הענין שרמזו לו הקב"ה דייקא כאן ענין זה שעתיד הוא לעמוד בעדת הדיינין, וכי זהו הדבר היחידי שעתיד

בתוה"ק בפרשתן (בראשית יח, א) וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום. וברש"י הביא ישב כתיב, ביקש לעמוד, אמר לו הקב"ה שב ואני אעמוד, ואתה סימן לבניך שעתיד

הקב"ה לעשות עם בני ישראל.

במדרש (ב"ר מה, ה) פתח האהל, פתח טוב פתחת לעוברים ושבים, פתח טוב פתחת לגרים, שאלולי את, לא בראתי שמים וארץ, וצ"ב הענין מאי טעמא אלמלא אברהם אבינו ע"ה לא היה נברא העולם.

- אאע"ה הכיר את בוראו בן מ"ח ומוזה יתחזקו בני"י שתמיד יכולים להתקרב אל השי"ת -

ובתחילה נראה לכאר עפ"י פשמות, ובהקדם מש"כ בספה"ק עבודת ישראל כאן בפרשתו, ע"ד המדרש הנ"ל, שבא להורות על ענין התשובה, דהנה איתא בחז"ל (ב"ר ס"ד ד) כי אברהם אבינו ע"ה הכיר את בוראו בן מ"ח, ועד אז לא היה יודע מאומה מעבודת השי"ת, וכדאי' עוד בחז"ל (ב"ר לט, ה) שהיה אברהם אבינו מתפחד ואומר תאמר שיש בידי עוון שהייתי עובד ע"ז כל השנים הללו, א"ל הקב"ה לך טל ילדותך מה טל זה פורח אף עוונותיך פורחין וכו', וכבר הארכנו רבות בביאור מאמר חז"ל הללו. והנה לכאו' יש להבין מפני מה סיבב הקב"ה שידע אברהם ויכיר בבוראו רק בהיותו בן מ"ח, שרק אז יתודע כי ישנו בורא ומנהיג לבירה ויקבל עליו עול מלכות שמים.

וביאר הענין, כי הבורא ב"ה הוא טוב ומטיב לרעים ולטובים, ורחמיו על כל מעשיו, ורצה ללמד ולהורות בזה לדורות עולם, שבכל מצב ומצב שנמצא בו האדם, תמיד יוכל לשוב בתשובה ולהתקרב אל בוראו, כי עד יום מותו תחכה לו אם ישוב מיד תקבלו, והוא פותח שער לדופקי בתשובה צופה לרשע וחפץ בהצדקו, לכפר עוונותיו ושיעשה צדיק. ולזה תיכף בהתייסדות האומה הישראלית סיבב הקב"ה שישב אברהם אבינו ע"ה בתשובה רק בהיותו בן מ"ח שנים, ובוה יהיה חיזוק לכל בעלי התשובה בכל הדורות כולם, שבכל מצב בכל שנה ובכל עת יכול האדם לקבל על עצמו עול תורה ועול מלכות שמים בתשובה שלימה.

וזהו שרמזו חז"ל שאמר לו הקב"ה לאברהם פתח טוב פתחת לעוברים ושבים היינו בני אדם שעברו עבירות והמרו רצונו של מקום שיוכלו לשוב בתשובה שלימה, עכד"ק.

- ע"י אאע"ה שכלל כל נשמות ישראל הבנים כח פנימי בישראל שיוכלו תמיד לעשות תשובה -

ובביאור הענין אפ"ל ביתר ביאור, דהנה אברהם אבינו ע"ה כלל בתוכו את כל נשמות בני ישראל

מעולם ועד עולם, וכדאי' בספה"ק אוהב ישראל (פרשתו, ד"ה וה' אמר) עה"פ (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וגו', ד'יצוה' הוא מלשון צוותא וחיבור, והיינו שאצלו היו אגודים כל נשמות ישראל מעולם ועד עולם, ועל ידי שקיים אברהם אבינו התורה והמצוות, על ידי זה הכין לכל עם בני ישראל עד סוף כל הדורות שיוכלו לקיים המצוות בניקל, שהרי ושמרו שנחשב להם כאילו שכבר שמרו זה מכבר ועשו דרך ה', אתוד"ק יעו"ש.

ולפי"ז יש לומר, שעל ידי שעשה אברהם אבינו תשובה על כל אותם השנים עד היותו בן מ"ח שנים שבכל השנים הללו לא הכיר את בוראו, הרי שבוה עשה הכנה לכל ישראל עד סוף כל הדורות שיוכלו לעשות תשובה, לבלתי ידח ממנו נדח, וכאשר יהרהר האדם בתשובה ויתוודה על עוונותיו ויתבייש במעשיו המכוערים מתוך חרטה אמיתית עליהם, הרי שיחוס וירחם עליו השי"ת למחול לו על כל עוונותיו ולקבלו באהבה וברצון.

וביתר ביאור י"ל, דהנה אמרו חז"ל (עירובין דף י"ג ע"ב) ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא, נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו. והמהרש"א (שלהי מכות) ביאר ד'נמנו' היינו שמנו כל מצוות התורה, ונמצא כי הלאוין מרובין על העשין, וא"כ אחר בריאת העולם אכן יתכן שירוויח האדם על ידי שיקיים המצוות, אולם קרוב הוא להפסד מלשכר, מאחר שהעבירות מרובים. ומאחר וראיתי בני עליה והמה מועטים ורבים יכשלו רח"ל, על כן נמנו וגמרו כי נוח לו לאדם שלא נברא.

ונודע תמיהת העולם דאיך יתכן לומר 'נוח לו לאדם שלא נברא', והלא התורה מעידה על מעשי הבריאה כולה וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא), והבוכ"ע הוא מלך טוב ומטיב וכל מעשיו הם בחסד וברחמים, ואיך יעלה על הדעת לומר שיצר את האדם ויפח באפיו נשמת חיים באופן אשר נוח לו שלא נברא.

וביאור המפול' דהא דנוח לו שלא נברא היינו לולי כח התשובה, כי אם לא היה ביד האדם לתקן כל הפגמים והקלקולים אכן היה נוח לו שלא נברא, כי

בעבור בריאת האדם, ודייקא על ידי כח התשובה שהכנים והחדיר אברהם אבינו בישראל על כן ברא הקב"ה כל עולמו שמים וארץ וכל אשר בו.
- עיקר ביאת האדם לעולם הזה הוא לגמול חסד עם אחרים -

ונראה לבאר עוד הענין בדרך אחר, ובהקדם מש"כ בספה"ק בינה לעתים (נדפס בשנת ת"ג, דרושים, עת לעשות, דרוש לט בנדמ"ה) שעמד על דברי המשנה באבות (ה, א) איזהו חכם הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט, צט) מכל מלמדי השכלתי, והקשה שם דיותר היה לו לומר מכל 'לומדי' השכלתי וכיוצ"ב. עוד דקדק שם בלשון הפסוק (שם צב, יג) צדיק כתמר יפרח כארוז בלבנון ישגה שתולים בבית ה' בחצרות אלוקינו יפריחו, שפתח בלשון יחיד 'יפרח' וסיים בלשון רבים 'בחצרות אלוקינו יפריחו', וראוי לבאר מפני מה שינה בלשונו.

וביאר שם ותו"ד, דהנה ראוי לבאר הענין מה שנשלחו והוריד השי"ת נשמות בני אדם להאי עלמא, דלכאוף כל נשמות ישראל הם חלק אלו"ה ממעל, וכאמרנו אלוקי נשמה שנתתי בי וכו' אתה נפחת בקרבי, ומאן דנפח מדליליה נפח (ראה ספר הקנה, בראשית ח, עג; רמב"ן בראשית ב, ז; עמק המלך קבו, ג), וכל הנשמות חצובות מכסא הכבוד (עי' זוה"ק ח"א, דף צ"ז ע"ב) [ובודאי עניינים אלו המה עניינים גבוהים שאין לנו השגה בהם כלל וכלל], ומעתה ראוי לבאר טעמא מאי הוריד הקב"ה כל הנשמות לעולם התחתון המלא בווהמא שפל ונבזה, ולא נשארו הכל להיות דבוקים בארון העולם אין סוף ב"ה וב"ש.

ואי תימא שהוא בכדי שיוכלו לקיים התורה והמצוות, הלא גם בשמים ממעל מקיימים המצוות, כי אין עיקר עשייתם בעשיה גשמית, אלא העיקר הוא הסודות והיחודים, וכאשר יהיה לעתיד לבוא, שיהיו כל המצוות בטלים, וכדכתיב (ישעי' נא, ד) ותורה מאתי תצא, ודרשו חז"ל (ויק"ר יג, ג) תורה חדשה מאתי תצא, שאז יקיימו כל המצוות ברוחניות ובפנימיות. כן מצינו גם שמלאכי עליון ביקשו לקבל התורה, ואמרו 'תנה הודך על השמים', ובוודאי ידעו שאין להם יד להניח עליו תפילין, ואין הם יכולים לאכול מצה וכיוצ"ב שאר מצות, אלא ביקשו הם לקיים המצות בפנימיותם.

נמצא שגם קודם ביאת הנשמה לעולם הזה

כאמור קרוב האדם להפסד מלשכר, אכן כיון שנתן הקב"ה בידינו ברוב רחמיו אותו מתנה טובה הוא כח התשובה, וגם אם פגם האדם וקלקל יש בידו לתקן הכל על ידי התשובה, שפיר נוח לו שנברא.

אכן כיון שעבודת התשובה עבודה קשה היא, כי הלא אמרו חז"ל (אבות ד, ב) עבירה גוררת עבירה, וכיון שנפל האדם ביד היצר, הרי שהיצר הרע מתגבר עליו עד מאוד ואינו מניח בקל לטרפו לצאת ממנו, ובפרט החוטא המוטל בווהמא גדולה, עד שהיצר הרע מתגבר עליו מאליו, ומושכו אליו לרשתו שוב ושוב, ומעתה היאך יוכל להחליץ ממנו ולשוב בתשובה שלימה. על כן סיבב הקב"ה שאברהם אבינו ע"ה יכיר את בוראו רק בהיותו בן מ"ח שנה, ואז שב בתשובה על כל שנותיו, וכיון שכלל בתוכו כל נשמות ישראל מעולם ועד עולם כנ"ל מהאוהב ישראל, על ידי כן הכנים והחדיר בהם בישראל כח פנימי ומופלג שיוכלו לשוב בתשובה, וכאשר יחפוץ האדם ויזעק ויתחנן אל הבורא ב"ה אל תשליכני מלפניך, עזרני נא שאזכה לשוב בתשובה שלימה לפניך, יתעורר אותו הכח הפנימי של אברהם אבינו הטמון בו, ויוכל לשוב בשלימות, אף שכנגדו יתגבר היצר הרע בכל כוחו ומאודו.

ויתבאר מאמר המדרש (שמו"ר כה, א) כשעלה משה למרום לקבל הלוחות אמרו המלאכים מה לילוד אשה בינינו וכו', צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם אבינו וכו', ולהנ"ל יבואר הענין דאחר שטענו המלאכים לכל יקבלו ישראל התורה מאחר ועתידין לחטוא ולא יוכלו להתגבר על היצר הרע ולשוב בתשובה, על כן צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם אבינו, והוכיח וביאר להם ענין האמור שאברהם אבינו אב ידעך מנוער החדיר בהם בישראל כח פנימי שיוכלו תמיד לשוב בתשובה, ושפיר ראויים הם לקבל התורה.

זהו שאמרו חז"ל כאן במדרש פתח טוב פתחת לעוברים ושבים, ומורה כאמור על אלו שעברו על רצונו ית"ש ושבים בתשובה, וזהו בכוחו של אברהם אבינו ע"ה שעל ידו ישנו כח לכל אחד מישראל לשוב בתשובה, ולזה אמר לו הקב"ה לאברהם שאלולי את לא בראתי שמים וארץ, כי כאמור אלמלא התשובה נוח לו לאדם שלא נברא כלל, ולולי בריאת האדם לא היו נבראים גם השמים והארץ, כי תכלית כל בריאת העולם לא היתה אלא

להכניס אורחים היינו עמא דארעא לקרבם לתורה ולהעלותם וכו', אתוד"ק ע"ש.

עפי"ז ביאר הבינה לעתים מאמר המשנה איזהו חכם אשר הוא רואה את הנולד (תמיד דף ל"ב ע"א) ויודע טעמא מאי נברא ונולד בהאי עלמא, ומהו התכלית הנרצה בביאתו להאי עלמא, שעיקר התכלית הוא הלומד מכל אדם פי' שמלמד לכל אחד ואדם, הוא גומל חסד ומסייע לזולתו להתמסר אליו בכל לב. ועל זה הביא הכתוב שאמר 'מכל מלמדי השכלתי, רצ"ל שבזה גופא שמלמד לאחרים על ידי כן אף שבא ללמד נמצא לומד, ואף שעל פניו נהיה נראה דאילו היה לומד לבדו היה מתעלה יותר, הרי שלא כן הוא האמת אלא אדרבה 'מכל מלמדי השכלתי', שאז ממלא תכלית בריאתו ויצירתו.

ולזה אמרו עוד חז"ל (אבות ב, ה) רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ושמאי, הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, ודייקא ריב"ז אמר מאמר זה, באשר הוא היה יודע ובקי בכל התורה כולה, והיה יודע שיחות חיות ועופות, ועכ"ז ידע כי עיקר התכלית הוא אל תחזיק טובה לעצמך שיתעלה הוא לבדו, כי אם אדרבה ללמד עם זולתו ולהעניק לו מזמנו, לסייע בידו בכל המצטרך ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש 'כי לכך נוצרת', כאמור שזהו עיקר תכלית יצירת האדם בעולם הזה, עכתו"ד הבינה לעתים, יעו"ש.

- בכדי שיוכל האדם לגמול חסד באמת בהכרח לעסוק תחילה בתורה ועבודה -

ונראה לבאר דבריו, דהנה ברור הדבר כי על מנת שיזכה האדם לגמול חסד עם זולתו כראוי, בהכרח הוא שיקיים כל תרי"ג מצוות התורה, כי הרי כבר נאמר (משלי יד, לד) וחסד לאומים חטאת, ואף שגם אצל הגויים בני אומות העולם מצינו שישגם פילנתרופים וכיוצ"ב התורמים ומפרישים מהונם לסייע לאחרים, אכן על זה מצווה הכתוב ואומר כי הוא 'חטאת', כי בעצם הגויים הם מעלמא דפרודא כנודע מחז"ל (ויק"ר ד, ו), וכדמצינו בעשו (בראשית לו, ו) שקראו הכתוב נפשות, ובגויים אין שייך כלל גמילות חסד והטבה לחבירו באמת. ורק אצל בני ישראל עליהם הכתוב אומר 'וצדקה תרומם גוי', כי על ידי שעוסקים בתורה והולכים בדרכי ה' בקיום מצוותיו ית"ש, על ידי כן זוכה האדם לעשות חסד של אמת כמידתו של הקב"ה.

ובהיותה בגבהי מרומים מקיימים התורה והמצוות בקיום וייחוד כל אותם האורות הרוחניים וכדו', ומעתה יש להבין לאיזה צורך נשתלחו הנשמות לעולם השפל הזה, שבו על מנת לקיים התורה והמצוות יש להתאמץ ולהתייגע הרבה מאוד, ולעמוד בנסיונות קשים ומרים תמיד בכל עת.

וביאר שם הבינה לעתים, כי אכן אין תכלית ביאת האדם לעולם הזה לקיים התורה והמצוות, אלא עיקר התכלית הוא בעשיית חסד עם זולתו, וכדכתיב (תהלים פט, ג) עולם חסד יבנה, ולקיים הכתוב (ישעי' מא, ו) איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק, והעולם נבנה על מנת שיוגמלו בו חסד איש לרעהו, ובעולמות העליונים אין אפשרות להיטיב לזולתו, כי שם הוא בכחי' 'את אחיו לא ידע ואת בניו לא הכיר, וכל אחד נכווה מחופתו של חבירו (ב"כ דף ע"ה ע"א), ואין שם דבר זה שהאחד יסייע ויחזק את זולתו. ולתכלית זו נברא העולם.

ועפי"ז ביאר הבינה לעתים הפסוק צדיק כתמר יפרח וגו', שתולים בבית ה' קאי על הנשמות אשר המה שתולים למעלה בגן עדן מתחת כסא הכבוד, והמה דבוקים בבורא ב"ה למעלה למעלה בעולמות העליונים אצילות שבאצילות, וכי יתמה האדם מפני מה נשלחים המה לעולם השפל הזה, על זה אמר הטעם כי בחצרות אלוקינו יפריחו לשון רבים, רצ"ל שיפריחו גם לאחרים, ויגמלו חסד האחד עם זולתו.

כענין זה פי' בספה"ק פנים יפות (פר' וירא, ד"ה וירא וירץ) מאמר חז"ל (שבת דף קכ"ז ע"א) גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, ובתו"ד ביאר הפסוק 'צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישגה', דההבדל בין עץ ארו לעץ התמר, אשר הארו מתנשא וגבוה ורם, דאף התמר היה בידו להתרומם ולגבוה כל כך, אולם מאחר והוא עושה פירות על כן אינו מגביה כל כך כהארו שאינו עושה פירות, כי הוא נותן כוחו להוציא הפירות הטובים. וזהו צדיק כתמר יפרח, רומז לצדיק המלמד לאחרים ויודע כי עיקר התכלית הוא להשפיע על זולתו וללמדם להועיל, ובה גופא כארו בלבנון ישגה כי אדרבה על ידי כן יתעלה יותר ויותר, כי כאמור זהו תכלית הבריאה, וז"ש חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, להורות כי גם כאשר הרב יכול לעלות מעלה ולזכות לקבל פני השכינה מ"מ חביב יותר מצוה זו

העולם עומד, שהקדים עמוד התורה לפני עמוד החסד, ולא נקט כסדר האבות גמ"ח עבודה ותורה. ולהנ"ל יבואר, כי אכן העיקר הוא עמוד החסד ולכן אברהם אבינו ע"ה אשר הוא היה עמוד החסד ראשון האבות, אכן התנא בא להורות לנו הדרך והמסילה העולה בית א"ל לעשות רצון הבורא ית"ש, שלזה צריך האדם להקדים עמוד התורה והעבודה כנ"ל, כי רק על ידי כן יזכה לבוא לעשות חסד אמיתי, ולא יהיה חלילה בבחי' 'וחסד לאומים חטאת'.

והיינו דאף שבוודאי יש לידע כי בלא תורה אי אפשר להגיע ולהשיג מאומה, וכדאמרו חז"ל (גדרים דף מ"א ע"א) אם דעת חסרת מה קניית, אולם אין התכלית שיעסוק בתורה לבד, כי כאמור כל האומר אין לי אלא תורה שמדמה כי התורה הוא רק לעצמו הרי שאף תורה אין לו, ובכדי שיזכה האדם לתורה בהכרח הוא שיזכה לסייעתא דשמיא, כדאמרו חז"ל (מגילה דף ו' ע"ב) לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא, ואף אם ישנן ויחזור על תלמודו שוב ושוב, וישתדל בכל כוחותיו לדעת ולהשיג חכמת התורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא עדיין צריך הוא לסייעתא מן שמיא, וכיותר על מנת שידע דין תורה איך להתנהג בעצמו לזה צריך יותר סייעתא דשמיא, וכאשר כתב רביה"ק הרר"א זי"ע (ראה הנהגות האדם, אות א) שהיצר הרע מסמא עיניו של אדם שלא ידע לעצמו הדרך ילך בה, ואף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו אבל הוא בעצמו שוכח ולא מקיימם באמת, ועל כן בהכרח הוא שיבוא לזכות לסייעתא דשמיא, והעצה לכך הוא על ידי שיגמול חסד עם זולתו וללמדו להועיל.

בהאמור יבואר אמרם ז"ל (גדה דף ל' ע"ב) דהמלאך מלמד לעובר במעי אמו את כל התורה וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסמרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה, וכבר עמד בזה רביה"ק הרר"א זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך (פר' חיי, וע"ע פר' ויקרא) לבאר הענין בזה דלכאו' מה תועלת יש במה שמלמדו המלאך כל התורה כולו אם טרם צאתו לאויר העולם משכח הימנו כל תלמודו. ולהנ"ל י"ל שבא להורות לאדם שלא נברא וירד להאי עלמא רק על מנת לעסוק בתורה, כי זה היה בידו לעשות גם טרם לידתו, אלא עיקר טעם יצירתו ולידתו בהאי עלמא הוא בכדי שיגמול חסד עם זולתו.

ויבואר הא דאמרו חז"ל (סוטה דף י"ד ע"א) תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים, דלכאו' תינה תחילתו גמילות חסדים, כי גמ"ח קודם לתורה, וכדכתיב (שמות לד, ו) חסד ואמת, ואמת הוא תורה (ברכות דף ה' ע"ב) וכדכתיב (משלי כג, כג) אמת קנה ואל תמכור, אכן למאי הוצרכו גם בסוף התורה לכתוב ולרמז ענין חסד.

ולהנ"ל יבואר, כי הטעם שפתחה תורה בגמ"ח, להורות כי כל תכלית הבריאה הוא גמילות חסדים, אכן בכדי שיוכל האדם לגמול חסד באמת, הרי שבהכרח עליו לעסוק תחילה בתורה הק' ולהתדבק בבוכ"ע על ידי קיום כל מצוות התורה, ועל ידי כן בסופה רצ"ל אחר שיעסוק בתורה הק' או אז יוכל לעשות חסד באמת. כי הלא ישנו בחי' של עניים שאינם מהוגנים, וכן ישנם חסדים שבני אדם מדמים שהם חסדים, ובאמת אינם חסדים אמיתיים, ורק בשמים ממעל יודעים האמת. וכן רגיל אני לפרש דבר אמרינו 'ותגמלנו חסדים טובים', שהכוונה הוא שזוכה לעשות חסד אמיתי, כי פעמים הרבה ישנם בני אדם שעושים חסד, ובאמת אין זה שוה מאומה, ועל עניינים אלו אומרים להם 'שקולי מיבותך ושדיא אחיזרי', והגם שהמחשבה הטובה מצרפה הקב"ה בשמים למעשה, אכן בכדי לזכות לעשות חסד של אמת צריך לכך זכיה מיוחדת והרבה יש להתפלל על זה. וכאמור הדרך לזכות לכך הוא על ידי שיקדים האדם תחילה לעסוק בתורה ובמצות בקדושה ובטהרה, ויעבוד את בוראו ית"ש בכל העניינים, שאז יזכה ויוכל לעשות חסד אמיתי.

והנה ג' עמודי העולם הם דבוקים ואחוזים זה בזה, ובהכרח הוא להתעסק בשלשתן, ואי אפשר להדבק רק בעמוד אחד, וכהא דשנו חז"ל (יבמות דף ק"ט ע"ב) כל האומר אין לי תורה אף תורה אין לו, לפי שתכלית התורה שייגיע על ידה לעבודה ולגמ"ח. וכן מצינו בעבודה שאמר הכתוב (משלי כה, ט) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, וכמו כן גם אי אפשר לעמוד החסד לבדה.

- ע"י שעוסק בגמ"ח זוכה האדם לסייעתא דשמיא להצליח בתורה -

ועפי"ז יבואר הנודע כי האבות הק' מכוונים כנגד שלשה עמודי עולם, אברהם עמוד החסד יצחק עמוד העבודה ויעקב עמוד התורה, ולכאו' ראוי לבאר מעמא מאי שינה התנא כשאמר על שלשה דברים

שהוא בגימ' שם הדעת שמורה על חיבור איש לרעהו וגמילות חסדים, או אז באופן כזה 'והנה טוב מאוד' כפשוטו ואז נוח לו לאדם שנברא.

ולזה אברהם אבינו ע"ה אבי האומה הישראלית הוא היה עמוד החסד, כי זהו כאמור עיקר תכלית הבריאה, וכאמור על מנת שיזכה האדם לעשות חסד באמת צריך הוא לעסוק בתורה ועבודה, וכל תכלית העבודה התורה והתפילה הוא שיוכל לסייע לזולתו. ולזה התקינו הקדמונים מרם כל מצוה ומצוה שמקיים האיש הישראלי יאמר 'בשם כל ישראל', מורה ג"כ על אחדות ישראל, שחפץ הוא שזכות המצוה יגן על כל הכלל כולו, ולא רק עליו לבדו.

- אחר שנימול אאע"ה מיהר לעשות חסד מאחר וחסד שייך רק בישראל -

ויתכן כי דייקא אחר שנימול אברהם אבינו, שאז נאמר לו (בראשית יז, ב) ואתנה בריתי ביני ובינך, ואז נשלם בשלימות, מיד אין ומיהר לעשות חסד, וכדאיתא בחז"ל (ב"מ דף פ"ו ע"ב) שיצא לתור ולחזר אחר אורחים יעו"ש, ולא הסתפק במעשה החסד שעשה עד עתה, כי עד עתה לא היה זה באופן המושלם, כי אם בבחי' חסד לאומים חטאת', אולם עיקר החסד יהיה בידו לקיים עתה אחר שנימול, שכעת יהיה זה בבחי' 'וצדקה תרומם גוי'.

ועל זה רמזו חז"ל במדרש ואמרו 'פתח טוב פתחת', רצ"ל שפתח מידת 'טוב' אשר זהו כאמור תכלית היצירה, 'שאלמלא את' הכוונה על מידתו של אברהם אבינו ע"ה מדת החסד, 'לא בראתי שמים וארץ', וכנ"ל דהתורה והמצוות אפשר לקיים גם בשמי מרום, וגם מלאכי השרת עושים באימה רצון קונם, ומה שנשלחנו להאי עלמא הוא על מנת להיטיב לאחרים, כנרמז בפסוק 'כי ידעתיו וגו' ושמרו דרך ה', היינו להידבק בדרכיו, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא גומל חסדים אף אתה וכו' (שבת דף קל"ג ע"ב), ולעשות צדקה ומשפט.

ובבעה"ט כתב אשר יצוה את בניו סופי תיבות תורה, וכבר האריך מרן אדמו"ר זי"ע כמה פעמים לבאר הרמז בדבריו, ולהג"ל יבואר שבכדי שיזכה האדם 'לעשות צדקה ומשפט' כראוי, בהכרח הוא לעסוק תחילה בתורה, ובלא זה עלול הוא להכשל ויהיה בבחי' מצוה הבאה בעבירה, וכהא דביאר הרע"ב בריש מס' שבת, שפתח התנא ושנה יציאות

- העולם נברא בשם הדעת שמורה על חיבור בין איש לרעהו וגמ"ח שזהו תכלית היצירה -

ויפורש אמרם 'דעת חסרת מה קנית', דהנה איתא בספה"ק (ראה מאור עינים, פר' בראשית; שם משמאל, פר' ויגש, תרע"ד, ועוד) כי דעת הוא לשון חיבור, וע"ד מה שנא' (בראשית ד, א) והאדם ידע וגו', והנה כאמור כל תכלית הבריאה הוא כדבר אמרינו בפייט 'בדעתו תהומות הבקיע', וכתבו בספה"ק (ראה מאור ושמש, פר' וישב, ועוד) דשם הדעת הוא השם בו ברא הקב"ה את העולם, ונרמז בפסוק (בראשית א, א) את השמים ואת הארץ דר"ת הוא שם אהו"ה הוא שם הדעת, והוא עולה בגימטריא טו"ב, ובספה"ק (ראה גליוני הש"ס להגר"י ענגיל, גיפן דף ב' ע"א) ש'טוב' מורה על חיבור של משפיע ומקבל, וכדכתיב (משלי יט, ב) 'גם בלא דעת' רצ"ל אם אין דעת וחיבור אזי 'נפש לא טוב', דא"כ מפני מה בא לעולם.

ובוודאי שיש בזה עניינים עמוקים מה שנברא העולם בשם הדעת לחבר שמים וארץ, ובבחי' הכתוב (תהלים קמה, יג) הודו על ארץ ושמים, אכן על פי פשטות נראה לבאר, דהכוונה לחבר בין איש לרעהו, שזהו כאמור תכלית הבריאה, שידע כל אחד כי אני לעצמי מה אני, ועיקר תכלית היצירה והבריאה הוא רק על מנת לסייע ולעזור לזולתו, להשתתף ולהכליל עצמו בתוך הכלל כולו, כשם שאצבע האדם הוא חלק בלתי נפרד מגוף האדם, וכשיכאב לו האצבע ידאב כל גופו, כן נמי כל אחד ואחד מישראל הוא חלק ואבר מכלליות ישראל.

על זה אמרו חז"ל נוח לו לאדם שלא נברא, אדם מורה על מי שמתנהג ביחודי בעולם, כי אדם אין שייך לאמרו בלשון רבים, בשונה מאיש וגבר שיכולים לומר גם אנשים וגברים וכדו', אכן 'אתם קרויים אדם' (יבמות דף ס"א ע"א), ומורה על בחי' האחדות כנודע, והאדם אשר הוא מתנהג ביחידות הרי שנוח לו שלא נברא, כי כל תכלית היצירה הוא שיהיה בבחי' 'עולם חסד יבנה', ואם אינו מתנהג כן א"כ אינו משלים תכלית ויעוד הבריאה. ועל זה המשיכו ואמרו 'ועכשיו שנברא יפשפש ומשמש במעשיו', והכוונה למעשי צדקה וחסד, וכדכתיב (ישעי' לב יז) והיה מעשה הצדקה שלום, ואמרו חז"ל (ב"ב דף ט' ע"א) גדול המעשה יותר מן העושה, ואז כשירכה בצדקה וגמילות חסדים וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, ובחי' טוב

שוב נקרא 'תורתו' תורה דיליה, ועל ידי כן יזכה לקבל פני שכינה. וזהו עיקר מטרת שילוחו יצירתו ובריאתו של האדם בעולם התחתון.

ברם לכאן לא הרווחנו מאומה, כי הלא אמרו חז"ל (סוכה דף נ"ב ע"א) יצרו שלא אדם מתגבר ומתחדש עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה עזרו אין יכול לו, וכמ"ש (תהלים לו, לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו בידו, נמצא שגם כשהאיש הישראלי מתגבר על יצרו ומקבל על עצמו עול מלכות שמים אין זה כי אם בכח השי"ת שעמד לימינו לסערו ולתמכו, כי האדם מצד עצמו אינו יכול להלחם כנגד היצר הרע, וכדאמרו חז"ל (קידושין דף פ"א ע"א) חזו דאנת נורא ואנא בישראל, ובלא סייעתא דשמיא בכל עת בוודאי היה ביד היצר הרע להפילו לאדם לבאר שחת. והאריך בזה הרבה רביה"ק הישמח משה זי"ע (פר' חיי שרה, עה"פ בשיבה טובה זקן ושבע ימים) בביאור הפסוק (תהלים סב, יב-יג) אחת דבר אלוקים שתים זו שמעתי וגו' ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, יעו"ש.

כל מעשה טוב וכל מחשבה טובה הוא בסייעתא דשמיא מלעילא, וכדאיתא מאור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע (ראה תולדות יעקב יוסף פר' ויקרא, אות ב, ד"ה עוד י"ל; פר' בהעלותך, אות א, ד"ה ומפרש; פר' ראה, אות א, ד"ה איברא) על אמרם ז"ל (אבות ו, ב) בת קול יוצא בכל יום ויום מהר חורב ומכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, וביאר בקדשו, שבכח בת קול זה נכנס הרהור תשובה ורוח טהרה לכל איש ישראל, יעו"ש.

ומעתה לפי"ז ראוי לבאר איזה תועלת ישנו בבריאת האדם, כי הלא עיקר תכלית היצירה היתה שלא יהיה בבחי' 'נהמא דכיסופא', כי אם בבחי' 'יגיע כפיך כי תאכל', וכיון שלבסוף כל מה שעולה ביד האדם לקיים מצוות בוראו ולעבדו ית"ש הוא בעזר מלעילא בסייעתא דשמיא, נמצא שגם עתה הוא נהמא דכיסופא.

- ע"י שעושה האדם חסד מחשבים לו מן השמים מצוותיו כאילו עשאו בכוחות עצמו -

ואמנם להנ"ל עפ"י דברי הבינה לעתים יתבאר שפיר, כי הנה אמרו חז"ל (סוטה דף ח' ע"ב) במדה שאדם מודד בה מודדין לו, והבורא ב"ה מתנהג עם האדם בבחי' מדה כנגד מדה. והנה ענין חסד מורה

השבת שתים שהן ארבע בפנים וכו' כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים פשט בעה"ב את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של עני וכו' בעה"ב חייב וכו'. וכבר נתחבטו לבאר מה שנקט התנא דייקא דוגמא זו של עני ועשיר, ולא נקט בסתמא דין מכנים ומוציא, וכתב הרע"ב דלכן נקט דוגמא דעני ועשיר, דאגב אורחיה קא משמע לן דמצוה הבאה בעבירה אסורה וחייבין עליה, יעו"ש. ולזה בהכרח הוא לעסוק בתורה ללמוד ש"ס והלכה למעשה, שאז ידע האדם האסור והמותר, ואז יוכל לעשות חסד של אמת, כי לולי שילמד ויעסוק בכל התורה כולה עלול הוא חלילה להכשל בבחי' מצוה הבאה בעבירה.

ויפורש עוד ושמרו דרך ה', תורה איקרי דרך (קידושין דף ב' ע"ב), שיעסקו תחילה בתורה הק', ועל ידי כן יוכלו לבוא לעשות צדקה ומשפט באמת וביושר.

- ביאת האדם לעוה"ז בכדי שלא יקבל שכרו בבחי' נהמא דכיסופא -

עוד נראה להאיר הענין באור חדש, ובהקדם מה דאיתא בספה"ק בענין בריאת האדם בעולם הזה, אף שגם בשמים ממעל מקיימים מצות התורה עפ"י פנימיות העניינים כנ"ל, דזהו מאחר שבשמי מרום אין שולט יצר הרע, ואין שייך כלל כל ענין נסיונות בקיום המצוות, כי אם מקיימים המצוות שלא מתוך יגיעה עצמית, אלא מאחר שכן הוא רצונו ית"ש, וכבר אמרו חז"ל (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג) מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפיה, ויש בזה משום נהמא דכיסופא, על כן ברא הקב"ה העולם השפל הזה, שבכאן יתנסה האדם בנסיונות ויתגבר על יצרו לקיים מצוותיו ית"ש ושלא לסור חלילה מעמו ית', וממילא יזכה לקבל שכרו הצפון לו לעתיד לבוא. כי רק זה אשר יגיע כפיך כי תאכל' מתוך יגיעה רבה ועצומה דייקא הוא 'אשריך וטוב לך' (תהלים קכח, ב), ואז יקבל שכרו על פי דין ולא בתורת צדקה.

אילו יקבל האדם שכרו בתורת צדקה לא יוכל לבוא ולהשיג השלימות ולקבל פני שכינה, כי כאמור כשאוכל דלאו דיליה כי אם בתורת צדקה הרי ש'בהית לאסתכולי באפיה', ולא יוכל לעולם לקבל פני השכינה הק', רק זה שילחם בכל כוחו לעמוד כנגד היצר הרע, ויתייגע בעסק התורה הק' בכל יכלתו עד כמה שידו מגעת, או אז יזכה בדין ושוב לא יהיה בבחי' נהמא דכיסופא. וכן אמרו חז"ל (קידושין דף ל"ב ע"ב) שאחר שעוסק האדם בתורה

- אין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה שבוה מעוררים שגם מן השמים ישפיעו באתרל"ע -

ענין זה מצינו באברהם אבינו ע"ה, שלא רק כשבאו אורחים לצל קורתו קיבלם, אלא מתוך חוליו כאשר היה מוקף ביסורים ושרי ואסיר, עמד לחפש ולתור אחר אורחים, וביקש להכניסם לביתו.

והנה בספה"ק ייטב לב (פר' צו) הביא מזוה"ק (פר' תצוה, דף קפ"ג ע"א) כי בחינת דכר מעומד, ועומד מורה על משפיע, ואשה שהיא מקבלת דרכה בשיבה, בסוד (ברכות דף כ"ד ע"א) האשה יושבת וכו'. וי"ל דזהו שרמזו רש"י בדבריו הק' ואתה סימן לבניך שעתיד אני להתייצב בעדת הדיינים והן יושבים, והכוונה בזה על הדין בבית דין של מעלה בשמים ממעל, וחפץ הקב"ה לרמוז לבני ישראל שבזכות זה שרודף האדם צדקה וחסד כאברהם אבינו באותו שעה, יחשב לו הקב"ה שאף על פי שהוא הקב"ה בבחי' עומד שהוא משפיע מלעילא, והם - בני ישראל - יושבים בבחי' מקבלים, כשנעשה הכל באתערותא דלעילא, עכ"ז יחשב להם כאילו עשו הכל מעצמם.

ועל זה אמר הכתוב 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, היינו מלשון (בראשית לו, יא) ואביו שמר את הדבר, שהוא לשון ציפיה, והרמז שאברהם אבינו ציוה את בניו ואת ביתו אחריו שיצאו לחפש למי יוכלו לגמול חסד כפי שנהג הוא עצמו, ובזכות זה יזכו לעמוד לפניו בדין כי יחשב להם כאילו עשה כל מעשיהם לבדם באתערותא דלתתא.

לזה אמרו חז"ל פתח טוב פתחת לעובדים ושבים שאלמלא את לא בראתי שמים וארץ, וכנ"ל שאברהם אבינו פתח וחיפש ותר לגמול חסד ולא המתין עד שיבואו לצל קורתו ויבקשו, ובזכות זה נבראו שמים וארץ, כי על ידי ענין זה נמצא שמחשב הקב"ה לאדם כאילו הוא עשה הכל לבדו, ושוב אינו בבחי' נהמא דכיסופא, ובוה נשלם תכלית היצירה ובריאת האדם בעולם, כשאלמלי זה לא היה שום תועלת ביצירת האדם כנ"ל.

ואפשר דעל כן אמרו חז"ל (כ"ר סג, ב) אין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה, וכדכתיב (ישעיה נד, יד) בצדקה תכונני, ובזכות צדקה שעושין אלו עם אלו אני מושיעין (שוח"ט מזמור כ; הובא בפרשת דרכים, ריש

על אתערותא דלעילא, כי עיקר מצות הצדקה הוא שיתן לחבירו שאין לו עוד מרם שיבקש הימנו, וכאשר כתב האריה"ק (ליקוטי תורה ישעיה, אות ל"ב) עה"פ (ישעיה לב, יז) והיה מעשה הצדקה שלם, שבקיום מצוות צדקה יש לכוון להשלים שם הוי"ה ב"ה וב"ש, כי הפרומה מורה על אות יו"ד, וה' אצבעות האדם המה אות ה"א, ופשיטת ידו לעני כנגד אות וי"ו, ואצבעות העני המה אות ה"א האחרונה, נמצא דבנתינת צדקה מיוחד ומשלים שם הוי"ה ב"ה. וע"ז נאמר (משלי כא, כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים. ועפ"ז פי' החיד"א (נחל קדומים, פר' תרומה) מאה"כ (משלי כב, ב) עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה', כי על ידי שנפגש עשיר ורש במצות צדקה נתהווה יחוד שם הוי"ה ב"ה על ידי שניהם יחדיו. והיינו דייקא כאשר יפתח העשיר תחילה בנתינת הצדקה דאז יהיה שם הוי"ה כסדרו ובשלימות, לא כן אילו פושט העני ידו תחילה שאז הוא מהפך סדר השם הק'.

אי לכך כשעושה האדם חסד עם זולתו לפני שבבקש, אף שחבירו לא עשה מאומה, הריהו פועל שבשמים ממעל ישלמו לו שכרו בדין אף שעדיין לא עשה מאומה לבדו, וכל מעשיו היה רק באתערותא דלעילא, דכאמור הנהגתו ית"ש הוא במדה כנגד מדה, וכיון שהוא גמל חסד עם זולתו באתערותא דלעילא, כך מדה כנגד מדה יתנהגו עמו בענין זה של אתערותא דלעילא, ויקבל שכרו עפ"י דין, דבמידה שאדם מודד בדין הוא שישולם שכרו, ויחשב לו כמי שעשה הכל לבדו.

ועל כן צריך האדם לרדוף לגמול חסד עם זולתו מבלי שיבקש, ויעודד ויחזק את הצריך חיזוק, ומעצמו ילך אל רעהו ויזיע לו ללמוד אתו בחברותא ולקרבו לתורה, ואיתא בזוה"ק (פר' תרומה, דף קכ"ח ע"ב) דצריך למרדף בתר חייבא ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חיי, יעו"ש, והיינו שהצדיק רודף אחר הרשע להחזירו בתשובה אולי ישפיע עליו, וכאשר עושה חסד באופן כזה הרי שבשמים ממעל יחשבו לו כל המצוות כאילו עשאו מעצמו ולבדו אף שבאמת כל זה הוא באתערותא דלעילא כנ"ל, ושוב לא יהיה זה בבחי' נהמא דכיסופא, וזהו הכוונה במה שביאר הבינה לעתים כי עיקר תכלית היצירה והבריאה הוא בשביל שיעשו גמ"ח, ולכך נשתלח האדם לעולם הזה שיקבל שכרו בדין ולא יהיה לו נהמא דכיסופא.

אנו כי קרוב ממש יום ה', ואז יקויים היעוד (עפ"י ירמ' ל, יא) ובכל הגויים אעשה כלה, על כן כיון שמלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט, ד) חפץ הקב"ה להראות למלאכי עליון רשעות ואכזריות וטומאת הגויים ימש"ו, זה בכה וזה בכה, ויבינו כל מלאכי השרת כי אכן בדין ובמשפט יעשה הקב"ה כלה בכל הגוים, וירומם קרן ישראל.

ירומם השי"ת קרן ישראל, כי כשל כח הסבל ואין ביכלתנו לסבול עוד כובד הצרות, שומר ישראל שמור שארית ישראל, וירחם על שארית עמו, ובמהרה יקויים הכתוב (תהלים קיג, ז) מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, ויתהפכו כל הימים לששון ולשמחה, בבחי' (אסתר ח, טז) ליהודים היתה אורה, אורה זו תורה (מגילה דף ט"ז ע"ב), ויבואו ימים שמחים ומאירים ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש, שנוכל לעבוד את הבורא ב"ה מתוך שמחה ושלוה, ונוכה להגאל בגאולת עולם במהרה בימינו אמן.

דרוש יח) שנאמר (ישעי' סג, א) אני מדבר בצדקה רב להושיע, כי על ידי שמקדים האדם ליתן צדקה מעצמו טרם שיתבקש על ידי כן מעורר מדה כנגד מדה שגם השי"ת ישפיע באתערותא דלעילא על בני ישראל על אף שאינם ראויים וכדאים לכך.

יעזור השי"ת שנוכה לקבל עלינו עול מלכות שמים באמת, להידבק בכל ג' עמודי העולם, תורה עבודה וגמילות חסדים, דהא בלא הא אי אפשר, כל אחד כפי יכלתו וכפי כוחותיו, ובוודאי שבעמוד התורה כלול גם עמוד החסד, שעל ידי שעוסק בתורה ממשך רחמים וחסדים על כל העולם, וכן על ידי שעוסק בתורה ולומד עם חבירו, וכדאיתא בבני יששכר (מאמרי אדר, מאמר ב, דרוש א) שזהו המעולה בכל הצדקות. כן כלול בתורה גם עמוד העבודה, כי התורה מזבח כפרה לישראל, וכן כל עמודי העולם כלולים זה בזה.

ונראה שעתה טרם ביאת המשיח אשר בטוחים

מוצש"ק

בשעה 11.00 הגיע מרן שליט"א לאולמי מרכז החסד להשתתף בשמחת השבע ברכות לבת המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר שליט"א עם החתן המו"מ בתוי"ש מורנו יקותיאל יהודה נ"י בן הרה"ג ר' גדליה וינגרטן שליט"א.

שמחת השבע ברכות נערכה על ידי כלל מוסדותינו הק' וארגוני החסד והצדקה דקהילותינו הק', בהשתתפות בני כ"ק מרן שליט"א, מנהלי מוסדותינו הק' הנושאים בעול ועסקני המוסדות הק' מכל רחבי ארה"ק.

בפני המשתתפים הוגש בהרחבה סעודת שבע ברכות וסעודתא דדוד מלכא משיחא. במהלך השמחה שימח בדברי בדחנות הבדחן הר"ר מאיר שטיין הי"ו מאשדוד.

בהגיע מרן שליט"א לפאר את השמחה, ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, והאציל מברכות קדשו לחתן נ"י למחותנים ולסבים שליט"א, ואח"כ נטל ידיו לסעודת מלוה מלכה.

במהלך הסעודה זימרו ניגוני שמחה כמו גם הזמירות למלוה מלכה.

במהלך השמחה כיבד מרן שליט"א את בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א שבדברים קצרים וקולעים ביטא את רחשי הלב הכרת הטוב והערכה רבה של כל המשתתפים אל המחותן הרב אברהם דוד שכטר שליט"א, אשר עומד לימין הקודש במסירות נאמנה בכל עת ועת.

כן נשא דברים הרה"ג רבי דוד הלוי רובינשטיין רב ביהמ"ד מגדנות אליהו בירושלים אשר גם הוא הרחיב בשבח המחותן שליט"א ועמידתו האיתנה לצד כל אחד ואחד ממנהלי מוסדותינו הק', כמו גם לכללויות אנ"ש כל אחד בפרטות, ועומד לסייע ולעזור בכל עת ומתוך הצנע לכת, מלבד מסירותו הנאמנה לאבינו רועינו כ"ק מרן שליט"א תמיד בכל עת.

אח"כ ברכו ברכת המזון, על הכוס התכבד לברך המחותן הרב אברהם דוד שכטר שליט"א משב"ק, שש ברכות - הסב הגאון רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ומח"ס ישיב יצחק, ברכה אחריתא - הסב הרה"ח ר' ישי לוינשטיין הי"ו מגבאי בית מדרשנו בשכונת רמת אלחנן בב"ב.

אחר ברכת המזון וחלוקת כוס של ברכה, קם מרן שליט"א לריקוד של שמחה, במהלך הריקודין רקד מרן שליט"א ביחידות עם החתן נ"י, ואח"כ גם עם המחותן הרב אברהם דוד שליט"א, ולאחמ"כ גם עם המחותנים והסבים הי"ו. בסיום נפרד מרן שליט"א לשלום מכל הנוכחים.

ועברו כל הנוכחים לברכת מזל טוב קמי מרן שליט"א לרגל השמחה במעון הקודש שמחת אירוס נכדתו הכלה תחי'.

יום שני פר' חיי שרה כ"ב מרחשון

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר אלימלך קנפלאר מפעיה"ק (ב"ר אברהם יהודה מיוניאן סיטי, וח"ר יחזקאל מרמורשטיין מפעיה"ק).

הרה"ג ר' שמואל נטע זלמנוביץ שליט"א ר"מ
בישיבה"ק לצעירים דברי חיים פעיה"ק.

יום שלישי פר' חיי שרה כ"ג מרחשון

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר
יהודה גרינברג מירושלים (ב"ר מיכאל מירושלים, וח"ר בר
יוחאי שמעון מפעיה"ק).

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל
החתן מורנו עזריאל נ"י בן הרה"ח ר' שמשון בלומנטל
מביתר עילית (ב"ר אלכסנדר משה מפעיה"ק), ע"ב הרה"ח
ר' משה חיים יוספוביץ מפעיה"ק (בה"ר שמעי' מקרית
הבעש"ט, וח"ר עזריאל לוי מפעיה"ק).

אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל, באמצע העניק מרן
שליט"א תעודת חבר להבה"ח ישראל אריה נ"י בן

בחצרות קדשינו

בתוך כך מוסר לנו מנהל המוסדות מוהר"ר
יחזקאל רייך הי"ו: כי כבשנים עברו אף עתה יזכו
כלל המשתתפים במגבית החל מסך של 250 ₪
להיכלל ב'כוללות קויטל' מיוחד אשר יוגש בליל
זאת חנוכה בעת גמר החותם להיזכר בזיכרון קודש
אל מול פני המנורה הטהורה כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק שליט"א ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים
בזאת השנה.

בימים הקרובים נציגנו יצרו קשר עם כלל אנ"ש
בכל אתר ואתר ע"מ לצרפם לדבר מצוה בהחזקת
התורה.

כמו"כ ניתן להצטרף בטלפון 03-7524102 או
במס' פלאפון: 050-4140102.

אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח

החלה המגבית השנתית ע"י מוסדות צאנו בני ברק
לקראת ימי החנוכה הקרבים ובאים, נפתחה
המגבית השנתית לטובת ממלכת התורה והחינוך
מוסדות צאנו בני ברק ורשת הכוללים 'אדירי
התורה' אשר מפאר זה למעלה מיובל שנים את עיר
התורה והחסידות.

בימים אלו כאשר דם ישראל נשפכו כמים רח"ל,
אלו ואלו מודים כי אין לנו על מי להישען אלא על
אבינו שבשמים, ורק זכות התורה ולומדיה עומד
לנו להינצל משונאי ישראל המקיפים אותנו
ומבקשים לכלותינו רח"ל, כי אין שמירה כתורה
ואין תומכיה ישראל.

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד העסקן הדגול והנעלה, איש חי ורב פעלים,
נודע בשערים לשם ולתהלה, איש האשכולות, אהוב וחביב ונחמד ונעים, פאר המעלות
והמידות, אציל הרוח וטוב הלב, מסור בלו"נ למוסדות"ק

הרה"ח ר' אברהם רייך הי"ו

ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת אירוסי הבת הכלה תחי' עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שרגא פאביל בינעט נ"י

והברכה אחת היא, קדם הסב הדגול, כביר המעש ורב הפעלים, נודע במעשיו האצילים,

הרה"ח ר' אברהם יהושע העשיל וואלף הי"ו

אב"י בבארא פארק

ויהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא, שיזכו לרוות רוח נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, ואך ששון ושמחה ישכון
באהלם תמיד, מתוך נחת והרחבה, סיעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפום כל הימים.

המגבית השנתית של מפעל החסד "אחים לשמחה" בארה"ב – יוצאת לדרך

בשבוע הקרוב תתחיל בעז"ה בעוז ובתעצומות, המגבית השנתית בארה"ב של מפעל החסד האדיר "אחים לשמחה". מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו מנהל מפעל החסד "אחים לשמחה" - העומד בראשותו של הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א – יגיע אל ארה"ב למענם של מחותנים, חתנים וכלות הנמצאים במצבים כלכליים לא פשוטים, והמוני אנ"ש מקבלים אותו בחביבות ובמאור פנים למען המצוה היקרה של הכנסת כלה.

הדים רבים עוררה הקריאה הנדירה של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א שהתפרסמה אשתקד ומתפרסמת גם השבוע לקראת המגבית בארה"ב. בקריאה שהתפרסמה ע"י לשכת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, כתב המשב"ק הרב אברהם דוד שכטר הי"ו: לקראת נסיעתו של מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו, מנהל מפעל 'אחים לשמחה' לארה"ב, אמר לי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א למסור לקהל אנ"ש ידידנו ואוהבנו בארה"ב הי"ו, כהאי לישנא: "ר' ישראל איז א שליח-מצוה פאר משפחות וואס מאכן חתונה קינדער ב"ה בשעת ווען זיי געפינען זיך אין שווערע אנגעצויגענע מצבים ל"ע,

אלמנות מיט יתומים, קראנקע, און נאך פארשידענע שווערעקייטן רח"ל. עס איז א געוואלדיגע זכות אים אויפנעמען ווארעם און זיך צושטעלן בעין יפה, מיט א קביעות. דאס איז מצות 'הכנסת כלה' און הילף פאר 'עניי ארץ ישראל' אויף די שטערקסטע פארנעם. ברכת ה' היא תעשיר, און אלע זאלן געבענטשט ווערן מיט בני חיי ומזוני רוויחי, נחת פון די קינדער און אלע השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות".

רבים בארה"ב נערכים בהתלהבות רבתית לקראת המגבית עם פרסום קריאת-קודש זו שחוללה התעוררות רבתית, כאשר הבקשה המפורשת היא לעמוד בקביעות לימין 'אחים לשמחה' ושמדובר במצות הכנסת כלה ובסיוע לעניי ארץ ישראל באופן המהודר ביותר.

"הופתעתי לטובה. כי כמה שכבר ראיתי בפעמים הקודמות את לבם החם של אנ"ש, כעת ראיתי יותר את הרצון שלהם לעזור ולתת למען מצות הכנסת כלה, ובעיקר לאור קריאת הקודש. יישר כוח לכם אנשי שלומנו תושבי בארא פארק, מאנסי, וויליאמסבורג, יונאן סיטי, וליקווד" – אומר ר' ישראל בהתרגשות.

לבקשת רבים מארה"ב אנו מפרסמים כאן את מס' הטל' של ר' ישראל בחו"ל: 347-276-2526.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא רבא, משנתו רב ונקי, מורה ודאין, צנא מלא ספרא, מרביץ תורה והוראה, ערוגת הבושם, לשונו לשון לימודים, ה"ה

הרה"ג רבי ישראל פלדמן שליט"א

דומו"צ קהילתינו הק' וראש הכולל בברכפלד
לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הכנס בנו כמר שמואל אהרן נ"י לנועם עול תורה ומצוות
במז"ט ובשעטומ"צ

והברכה אחת היא לסבים הדגולים

הרה"ג ר' יעקב אשר פלדמן שליט"א - ב"ב

והרה"ג ר' אלימלך משה שטמר שליט"א - ב"ב

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכו לראות דורות ישרים ומבורכים,
מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

מהנעשה והנשמע בקהילתינו הק'

בעיה"ק צפת תובב"א

לביקור רב הוד זכו ביום רביעי העעל"ט, בני קהילתינו הק' בעיה"ק צפת"ו, מאת הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה והגלילות שליט"א.

בראשית פנה לבית מדרשינו העתיק 'דברי חיים' שם המתין הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רב דקהלתנו הק' בעיר, ובבית מדרשו פגש את אברכי הכולל בראשות ראה"כ הרה"ג רבי חיים ישראל הורביץ שליט"א והרה"ג ר' דוד אסקל שליט"א ונשא מדברותיו על חשיבות המקום והזמן בלימוד התורה בקביעת עיתים.

לאחמ"כ מסרו אברכים מהקהילה פתקאות ושאלות, שיעביר הגה"צ אב"ד שליט"א אל מול פני הקודש - כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. כן פנה עם מוה"ר ברוך דוב הלוי קליין הי"ו לשטח שנקנה בעז"ה בימים אלו, למען הרחבת גבולות הקדושה בקלויז קדישא, בית מדרשו של רביה"ק מרן ה'דברי חיים' זיע"א.

בשעות הערב הדרים הגה"צ אב"ד שליט"א לעבר שכונת הדרום לבית מדרשינו 'שפע חיים' שם הגיע בזמן השעה קבועה בלימוד התורה דקהילתינו הק', מלווה במוה"ר ברוך דוב הלוי קליין הי"ו ויצא בהתפעלות כאשר המקום מלא על גדותיו בשיעור הדף היומי הנמסר ע"י הר"ר ישראל דוד הלוי גרינשטיין הי"ו, באברכי הכולל ערב במסגרת יורה דעה, תחת פיקוחו של הרה"ג ר' משה גדליה לנדאו שליט"א, ובשיעור עמוד היומי גפ"ת הנמסר ע"י רומו"צ בית מדרשינו הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א, ובעוד חברותות בחורים ואברכים חשובים מתושבי השכונה שבאים לבית מדרשינו, אשר פקיע שמייה כמגדל אור לתורה ולתפילה.

כן קיבל הגה"צ אב"ד שליט"א סקירה על הנעשה בקביעת העיתים, על השיעורים הנוספים שיעור בפרק המפקיד הנמסר ע"י מוה"ר צבי אלימלך שימון הי"ו פעם בשבוע - להורים אשר בניהם אווזים כעת זאת הפרק - כהכנה לקראת הלימוד באבות ובנים, ושיעור אור החיים, המתובל בסיפורי צדיקים, ע"י הדומ"צ הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א לאחר מעריב.

כמו גם על הכיבוד העשיר הנמצא בבית המדרש מידי ערב נדבת פרנס הקביעת עיתים הרה"ח ר' אהרן גרוס הי"ו אב"י בבורו פארק יצ"ו - לע"נ אביו הרה"ח ר' שבתי דוב מן הרה"ח ר' ישעיה שלום גרוס ז"ל ואחיו הרה"ח ר' משה ירמיה בן הרה"ח ר' שבתי דוב ז"ל

גם לרבות הרחבות גבולות הקדושה כאשר לאחרונה לאור ריבוי הקהל בלעה"ר התחילו בעבודות להקמת בית שני בבית המדרש, ושיפוץ כללי של המקום.

לאחר מכן עלה הגה"צ אב"ד שליט"א לחבורות מרעים לבחורי אנ"ש אשר זכו לשעה של קורת רוח ותענוג עילאי במסגרת החבורות המתקיימות מדי שבוע בראשית ראש החבורה בנש"ק הרב אביגדור שמואל הלברשטאם שליט"א, לאחר כמה ניגוני דביקות והתעוררות מסר לפנייהם שיחת חיזוק, בענין ניצול הזמן בימי הבחורות.

ב"ה החל משבועות החורף התחילו ללמוד במסגרת הקביעת עיתים לתורה דקהילתינו גם במוצאי השבת, ולאחמ"כ מתקיימת סעודת מלוה מלכה מורחבת בראשות בנש"ק הרב אביגדור שמואל הלברשטאם שליט"א.

הקמת ארונות ספרים חדשים מפוארים בבית

מדרשונו ברחוב רב אשי בבני ברק

נדבך נוסף בהתפתחות בית מדרשונו ברחוב רב אשי בבני ברק, נוסף בשבוע האחרון עם רכישת והקמת ארונות-הספרים היוקרתיים והמפוארים, אשר על מדפיהם שוכנים וישכנו בסדר מופתי מאות ספרי הקודש, גמרות ושו"ע, ספרי חסידות והלכה, ועוד, אשר ישמשו את באי בית המדרש.

עם רכישת הארונות והכנת מקום מרווח לספרים רבים וחדשים, נרכשו גם ספרים חדשים רבים לאוצר הספרים, וניכרת פעילות מואצת בקרב גבאי בית המדרש לתוספת רכישת עוד ספרים רבים, ומכאן הם פונים בפנייה לכל אשר נדבו לבו ליטול חלק בזיכוי הרבים לשעה ולדורי דורות, שישא ידיו קודש ויטול חלק בראש ברכישת ספרים לטובת בית המדרש, עם אפשרות להנצחה לעילוי נשמת יקיריכם.

באי חצירו וברבות השנים הרבה מקנתו עד אשר תורתו מכרזת עליו מבחוץ רבנים נערצים, מנהיגי עדות קדושות בישראל ושאר עמך בית ישראל משכימים לפתחו בשאלות המתחדשות, והמחבר שליט"א צולל במים אדירים ופורס השמלה בבירור כל הצדדים ממקורם וקושר נימא לנימא עד שמתקבלת לפני המעיין תמונה בהירה ומקפת כשולחן הערוך ומוכן לאכול.

נציג כאן טעימה קלה מהנושאים הנידונים בספר:

בחלק או"ח – כורך ספרים שהדביק על שמות הקודש שבדפוס האם יש בזה חשש מוחק השם וחייב להסירם; כונן הצלה יחידי בעיר שיש לו בכל שבת קריאות של פיקו"נ האם צריך להיות זמין ברכבו הפרטי באמבולנס בביתו או בביהכנ"ס והאם צריך לבטל תפילה בציבור מחשש פיקוח נפש.

בחלק יו"ד – האם מותר לבצע השתלת כבד; עבד כנעני קודם טבילת שיחרור האם דינו כישראל או כעכו"ם; מקום ההספדים בתחום בית החיים האם חייבים במזוזה; האם יש חשש כלאים בדגי סלמון.

בחלק אבהע"ז – קנה בית והדירה רשומה גם על שם אשתו האם יש לזה זכות בזה; חתם עצמו פעמים ישעיה ופעמים ישעיהו ולא ברור שמו האיך יש לבניו לחתום.

בחלק חו"מ – מכר דירתו והלוקח במדינה אחרת והמפתח אצל המוכר ואחר כמה ימים שנמסר החוזה ללוקח נזכר המוכר שיש לו מזוזות יקרות ורוצה להורידן ולקחתן ולהחליפן והלוקח טען שכבר זכה בהם; בנמצא שהיה מקח טעות בקניית הבית אחר כמה שנים האם המתווך צריך להחזיר דמי התיווך ומה"ד בהיה כמה שותפים בתיווך; סוחר נדל"ן קרקעות שמכר במחיר גבוה במקום שאין וודאות שיש אישור בניה מחשש אונאה. ישמע חכם ויוסיף לקח מדובשה ויינה של תורה.

ברכת עולם התורה שגורה להמחבר שליט"א להמשיך לזכות את הרבים ברוב אונים ואמץ כה יזכה לישיב בבית ה' עוד רבות בשנים בסייעתא דשמיא מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

ארונות הספרים החדשו נרכשו תודות לתרומת לבו הרחב של הנדיב החשוב שליט"א לטובת נשמת הרה"ח ר' אברהם ב"ר בן ציון הלוי גרוס ז"ל, ולטובת נשמת האברך רבי יוסף יצחק בן אליהו קוט ז"ל.

נהר יוצא מעדן להשקות את הג"ן
שו"ת ישיב יצחק חלק חמישים ושלושה
מאת הגאון הרב יצחק שמואל שכטר שליט"א

בימים טרופים אלה אשר כל לבב דוי על עם ה' כי נפלו לחרב מהא בשבייתא הא במלקיותא מ"מ יסוד התורה באש ניתנה דנאמר והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש (תנחומא במדבר י') לכן במיוחד נקראים יחידי-הסגולה היושבים באהלה של תורה להוציא חרב-התורה מנרתיקה ולגלות יפעת תפארתה ביתר שאת וביתר עוז, כי זכות התורה היא חרבו של ישראל, וכל שהמלחמה כבידה יש להעמיק יותר בהלכה ולשנן את החרב (העמק דבר בראשית יד, יד), כי "הסייף והספר נתנו מכורכים מן השמים אמר להם הקב"ה אם אתם משמרים מה שכתוב בספר הרי אתם ניצולים מן הסייף (מד"ר ויקרא ל, ה)

על כן מתרונן ומתחזק הלב בשמחת התורה המשיבת נפש ומשמחת לב עם הופעתו לאור עולם של כרכא דכולא ביה "חלק נ"ג" מסידרת הספרים שאלות ותשובות ישיב יצחק והוא חלק השישים ושבע מסדרת הספרים ישיב יצחק חו"ב ושו"ת המהווה חוליה נוספת כשרשרת הנפלאה של בירורים נפלאים ומקיפים בכל חדרי התורה אשר חרט בקולמוסו הגאון הנודע בשערים רבי יצחק שמואל שכטר שליט"א דומו, צקית צאנז וראש כולל ש"ס, כמענה לשואלים מכל קצוי תבל הדופקים על שערי תשובה"ה לדעת המעשה אשר יעשון.

המחבר שליט"א מתלמידיו המובהקים והחביבים של כק מרן זי"ע אשר זכה להימנות כאחד המיוחד מלומדי כולל ש"ס מיסודו של רבו אשר מטרתו להעמיד דור של בקיאים בש"ס וד' חלקי שו"ע ואכן משחר נעוריו עלה ונתעלה בהתמדה ויגיעה עצומה כשאר רבו הגדול מכה על קודקודו ומעודדו בגילוי חיבה נדירים כיודע לכל

א לעכטיגע שבת

שבתות הקיץ האירו באור התורה

**זכרהו וקדשהו בעידוד ובשיתוף עם ארגנו 'משכני'
ההגרלה היחודית על הספל שבו יצק כ"ק מרן
שליט"א את המים שלנו ל"מצות מצוה"**

זכור את יום השבת לקדשו, כזכור, לאור בקשת קדשו והוראתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לראשי והנהלת משכני ובחצרות החיים באסיפה שהתקיימה בביתו נאוה קודש בשנה העעל"ט, לקיים סדרי לימוד מיוחדים בזמנים אשר עולם התורה חסר מעט מלימוד התורה ואין סדרים מסודרים לבחורי החמד בערש"ק ובשב"ק בפרט בשבתות הקיץ אשר ימים ארוכים הם ויש לנצלם כראוי ללימוד התורה ובהתמדה בה. וידועים דבריו הק' של רבינו הבן איש חי זי"ע, שכתב בשם המקובלים דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול.

הורמה קרן התורה ויצאו בבחצרות החיים במיזם אדיר במבצע 'נועם השבת' בקיום סדרי לימוד בשעות רצופות כשעתיים בעש"ק ובש"ק לפני תפילת מנחה וכשעה בצפרא דשבתא.

מה נחמד היה המחזה ומה מפעים היה המראה בראות מאות בחורי חמד הוגים בחשקה בתורה הק', חלקם בכל הסדרים וחלקם בחלק מסדרי הלימוד אולם האור וניצוץ חשק התורה שבער בעיניהם – כל הון לא ישווה לה! כמות התגובות הנלהבות מאנשי שלומינו ומהנציגים הפרוסים ברחבי הארץ הביעו שבח ותהילה למראה מאות הבחורים במקיים רצון צדיק ושאיפת כ"ק מרן שליט"א לנצל כל רגע וזמן ללימוד התורה הק' ביתר שאת ועוז.

כיהודה ועוד לקרא, נערכו מידי שבת מברכים עשרות הגרלות על פרסים יקרי ערך בין כלל הלומדים, אשר בהם זכו כלל המשתתפים במילגות נכבדות ובזכויות קניה ברשתות ההלבשה החסידית בעקישטשע'ס ועוד פרסים יקרי ערך.

במהלך זמן הקיץ פורסם בכל אתר ואתר כי גולת הכותרת והגרלת הענק בין הבחורים המתמידים בואם לכה"פ בהשתתפות בעשר שבתות לימוד, על הספל המיוחד במינו, ספל שבו יצק כ"ק

מרן שליט"א את ה"מים שלנו" למצות מצוה, הספל אשר הינו בעל ערך עצמי, יקר ומיוחד, בפרט שהינו ספל שבו השתמש צדיק, כ"ק מרן שליט"א, ובזמן קדוש של שאיבת מים שלנו, אשר בו זוכים לראות האיך שרבינו גופו הק' נמצא בהאי עלמא, אולם מחשבתו הינה בשמי שמיא.

בימים אלו סיימו בבחצרות החיים לערוך ולסכם, לחשב ולקטלג את שלל נותני לימוד מאות אלפי שעות הלימוד שנלמדו ע"י הבחורים שיחי', ונערכה ההגרלה היחודית על ספל ה'מים שלנו' ובו זכה הבה"ח מוריניו צבי טהלר ני"ו משעור ג' בישיבת "דברי יציב" בחיפה.

כאשר כאמור כלל הבחורים זכו בלימוד של מאות אלפי שעות אשר כל שעת לימוד בשבת קודש נכפלת ב 1000 שעות לימוד.

בהזדמנות זו, מבקשים בבחצרות החיים, להודות לכלל התורמים שיחי', אשר נטלו חלק בעידוד הלימוד, והשקיעו את הונם בהשקעת נצח באורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, וכן לנציגים די בכל אתר ואתר אשר פינו מזמנם היקר מידי שבוע בשבוע ועמלו יגעו למען סדרי הלימוד שיצא דבר טוב ומתוקן וכן לצוות הנהלה הרוחנית בישיבות הק' שעודדו ועזרו לנו במבצע קודש זה, ובפרט לבחורים היקרים שיחי', אשר התמידו בלימוד שעות רצופות.

אשריכם צאנז'ע בחורים.

"בית חדש" – הכינוס ה-7 לחתנים ע"י מפעל

החסד "שפע חיים ורחמים"

בליל חמישי, אור לכ"ה במר-חשוון נערך הכינוס ה-7 "בית חדש" – הכנה לחתנים, אשר כשמו כן הוא, הכנה והכוונה לקראת יציאתם למסע הנשגב של בניית בית נאמן בישראל על אדני התורה והחסידות, בשילוב כלים כלליים להעמדת הבית החדש על תילו.

בכינוס שנערך באולמי 'מרכז החסד', בקרית צאנז נתניה, ואורגן בידי-אמן ע"י מוה"ר שמואל גרינשטיין הי"ו, מהפעילים הבולטים של 'שפע חיים ורחמים', השתתפו כל החתנים הלומדים בישיבתנו הקדושה וצפויים בעזר בורא עולם בקנין

שמזכיר כ"ק מרן זי"ע בתשובות "ובאמת היה המנהג אצלנו כשחלקו ש"ס חלקו גם משניות, שלא יוגרם קטרוג מהמס' והפרקים שאינם נלמדים". (דברי יציב או"ח סי' צ"ד)

בדברים מיוחדים שנשא כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במעמד התכנסות של לומדי כוללי הש"ס שנערך בר"ח סיון תשפ"ג "ב"ה זכו רבים כבר לסיים ולהבחין על כל הש"ס כולו, או עכ"פ על רוב מסכתות הש"ס, אמנם בסדר הלימודים אין נבחנים על המסכתות מסדר זרעים וטהרות. והנה אנו מאמינים באמונה שלימה כי הנה זה עומד אחר כתלינו, וכבר קרוב יום ה' אשר בו נשמע קול שופר של מלך המשיח, ומוכרחים אנו להכין עצמנו, ועל כן יש לנו ללמוד המצוות התלויות בארץ בסדר זרעים, וכן העניינים בסדר טהרות. אמנם עכ"פ הרהרתי כי מן הראוי שהלומדים בכוללי הש"ס יקנו שלימות לעצמם גם במסכתות אלו. וראוי להעמיד להם מסגרת עם תכנית מיוחדת לעסוק בהם. כי הלא מצות ידיעת התורה כוללת כל חלקי התורה הק' כנודע מה שמנה הרה"ק התניא זי"ע בשולחן ערוך שלו (הל' ת"ת, פרק ב). ובפרט שעל האיש הישראלי אין לו לעמוד על מקום אחד אלא תמיד עליו להיות בבחי' 'הולך', ולילך מחיל אל חיל להוסיף ולקנות לעצמו עוד ועוד ידיעות בתורה הק'."

רבני כוללי הש"ס התאספו במעונו של הגאון הרב איתמר גרבוז שליט"א ראש ישיבת אורחות תורה לקראת הקמת המסגרת לדון בדרך הטובה ומועילה שיביא תועלת מרובה להגדיל תורה ולהאדירה. הוועד הרוחני של רבני כוללי הש"ס קבעו את סדרי הלימוד למשך השנה הבעל"ט, בחודש זה התחילו בעז"ה במסכת פאה, ואי"ה בחודש חשון תשפ"ה מסיימים את סדר זרעים, ומתחילים בסדר טהרות לפי הסדר, המבחינים יערכו בכל חודש בט"ו לחודש (או סמוך לו, כשחל בשב"ק וכדו') במקומות המבחן הקבועים.

הרעיון התקבל בברכה בין עמלי התורה המופלגים שלומדים ומתיגעים בהשגות נעלות, ורעיון קדוש זה יתן את השלימות המופלאה לידיעת כל הש"ס על בוריה בעיון ובהיקף גדול. לקראת תחילת לימוד המשניות התקבל בס"ד השבוע תרומה מיוחדת כמענק עידוד לכל

להקים את ביתם בשנה הקרובה, והוגש בו ארוחת גורמה בשרית עשירה.

את דבר מפעל החסד הביא המנהל הרב אריה ליבוש רייך, תחת הכותרת "בית בונים ביחד". בדבריו תיאר את ערכי הצדקה והחסד של "שפע חיים ורחמים" הבנויים על אדני הצוואה הקדושה, אשר לפיהם כל חסיד צאנו באשר הוא שם, הוא חלק מערבות כללית ומחבורה קדושה שבניה מסייעים אחד לשני, כאשר כוח הרבים מוכפל עשרת מונים מכוח של יחידים בכל הבחינות.

משא מאלף ורב תבונה תחת הכותרת "סיוור בארנק של אבא" נשא המחנך הדגול פה מפיק מרגליות הרב פנחס ברייער שליט"א. בדבריו תיאר את השוני שבין חיי הישיבה לחיי הנישואין, על עבודת המידות ועל עבודת ה', שצריך כל אברך לעבוד עם עצמו כדי שיהיה עבד ה' כראוי וכיאות. הר"ר יעקב רייניץ הי"ו, המסקר את תחום הדיור בציבור החרדי רבות בשנים, הציג בפני המשתתפים מצגת מרתקת בשם "הנדל"ן בצאנז ובחצרות הקודש" שהעשיר אותם בתובנות מחכימות על ההווה והעתיד, על הרצוי והמצוי.

בהמשך הערכת נערכה טריוויה חוייתית, תכנית מאתגרת ומסכמת נושאת פרסים יקרי ערך, שבהם זכו כמה מהמצטיינים.

לאחר מכן נערך רב שיח ושו"ת עם חברי הנהלת מפעל החסד. את השאלות הגישו בו במקום וגם את התשובות קיבלו על אתר. בסיום הערב התפזרו כל המשתתפים ברגש מרומם מהחוויה האישית המעצימה במפגש הראשון שלהם עם מפעל החסד, שבשנה זו יכנס לשנת השלושים שלו מאז נוסד.

בהוראת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א נוסד החודש בכוללי הש"ס מסגרת חדשה 'שלימות הש"ס במשניות'

בשמחה וסיפוק רב התקבלו בהיכלי כוללי הש"ס על הקמת מסגרת חדשה בפקודת הקודש, של הוספת לימוד משניות עם הראשונים בסדרי זרעים וטהרות, במסכתות שאין עליהם תלמוד בבלי, בלימוד מעמיק עם הראשונים. דבר שיביא את עמלי התורה לשלימות בכל הש"ס. וכפי

הלומדים בכוללי הש"ס. בהנהלת כוללי הש"ס נערכים למבצע בפניה נרחבת לידידי ונאמני כוללי הש"ס שישמחו לשמוע על הרחבת והוספת ספסלי דבי מדרשא ויקחו חלק במענקים המיוחדים הרמת קרן התורה, בלימוד משניות בעיון ובמבחנים קבועים לבני עליה המופלגים.

הופיע וי"ל הקונטרס 'לקוט מנחם'

בתקופה האחרונה יצא לאור עולם, קונטרס 'לקוט מנחם', והוא ליקוט יקר מתורתו של האי גברא רבא, שייף עייף שייף ונפיק, וגריס באורייתא תדירא, הרה"ח ר' מנחם גליק ז"ל. כשהמלאכה נעשית בידי אומן של

נכדו הרב ראובן גומבו מביתר עילית. בקונטרס זה אשר הוא כבר השני בסדרה, נלקטו בו מעט מזעיר ממה שהותיר אחריו בכתובו, בעוצם יגיעתו הנודעת בתורה, כאשר הותיר אחריו ברכה למעלה ממאתיים! מחברות מלאים מזן אל זן בחידושי תורה.

בקונטרס זנן מופיעים דברי תורה ערבים ונעימים ממה שהעלה ורשם עלי גליון הגמרא שלו. כן מופיע בו מאמר 'וישב מנחם בבאר שבע', והוא סיפור מסירות נפשו הידועה, כאשר עבר להתגורר עם משפחתו בארץ לא זרועה, כאשר פקודת הקודש של כ"ק מרן זי"ע שמרה רוחו.

לשכת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אבדק"ק צאנז

קרית צאנז, נחניה, ת.ד. 5001, טל. 09-8604655

בס"ד,

לקראת נסיעתו של מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו, מנהל מפעל 'אחים לשמחה' לארה"ב, אמר לי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א למסור לקהל אנ"ש ידידנו ואוהדנו בארה"ב הי"ו, כהאי לי שנא:

"ר' ישראל איז א שליח-מצוה פאר משפחות וואס מאכן חתונה קינדער ב"ה בשעת ווען זיי געפינען זיך אין שווערע אנגעצויגענע מצבים ל"ע, אלמנות מיט יתומים, קראנקע, און נאך פארשידענע שווערעקייטן רח"ל.

עס איז א געוואלדיגע זכות אים אויפנעמען ווארעם און זיך צושטעלן בעין יפה, מיט א קביעות. דאס איז מצות 'הכנסת כלה' און הילף פאר 'עניי ארץ ישראל' אויף די שטערקסטע פארנעם. ברכת ה' היא תעשיר, און אלע זאלן געבענטשט ווערן מיט בני חיי ומזוני רוויחי, נחת פון די קינדער און אלע השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות".

יצרכא מרחוק מקום ומקומו אל

אברהם ציב סכ"ט

מש"ק

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

ברכות נאמנות למזל טוב ורוב שמחה שגורות בזה קדם ידידינו היקר מזהב ומפז, פאר המעלות ומוכתר בכל מדה נכונה שימו מפארים בהילולים, אהוב חביב ונחמד ונעימ, מטובי סופרי המלך - ה'מותבים' במכון עץ החיים, העומד בתמידות לסייע למערכת

הרב **יצחק יהושע בלומנטל** שליט"א

אב"י בירושלים עיה"ק

לרגל שמחת הולדת הבת שתחי'

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, שמשמחה זו יושפע שפע ברכות דלעילא ויזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, ולשיבת באהלה של תורה כל הימים מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ש' שובע שמחות עד ביאת ינון בב"א.

המאהלים ברוב הערכה

מערכת "בצילא דמהימנותא"

מכון 'עץ החיים'

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **שלום מתתיהו אונסדארפער** הי"ו
אב"י בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת נישואי הבת הכלה תחי'

במצל טוב ובשעטומ"צ

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ג ר' **שמואל נטע זלמנוביץ** שליט"א
אב"י פעיה"ק

לרגל שמחת התורה של בנו

הבה"ח המו"מ בתוי"ש בנש"ק הלן באהלה

של תורה והוגה בה כחשיכה כאורה

כמר ישראל אריה נ"י

עם התעטרותו בעטרת חכמים בתואר

'החברי ע"י כ"ק מן שליט"א

בהיבחון למעלה מ-600 דפי גפ"ת בעל פה
בידיעה ברורה והבנה מעמיקה

ובתפילה לפני נותן התורה שיזכה להמשיך
ולהתעלות מעלה מעלה באהלה של תורה מתוך
רוב נחת ואושר כל הימים

גליון זה נדבת

ידידינו הנדיב הנכבד והנעלה, יקר שבערכין, העומד

לימין המערכת בכל עת ועונה תמידין כסדרן

הרה"ח ר' **אברהם רייך** הי"ו

ראש הקהל דקהלתנו הק' בליקווד

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שמחת אירוסי בתו הכלה תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר שרגא פאביל בינעט נ"י

בן הרה"ג ר' **אברהם משה בינעט** שליט"א

ובברכת מזל טוב

לחמיו הרה"ח ר' **אברהם יהושע העשיל וואלף** הי"ו

אך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
 הרה"ח ר' **משה יוסף בלומענברג** הי"ו
 אב"י ביוניאן סיטי
 לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט
 שפחת נישואי הבת הכלה תחי'
 עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר **עזריאל נ"י**
 בן הרה"ח ר' **אהרן יהושע לאווי הי"ו** - בוי"פ
 ובברכת מזל טוב
 לאביו הרה"ח ר' **פנחס הי"ו** - פאנסי
 לחותנו הרה"ח ר' **ישראל מאיר פרענקל הי"ו** - יוני"ס
 ולסב הרה"ח ר' **שלום מרדכי לאווי הי"ו** - בוי"פ
 אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא
 שפחת החתונה תתקיים
 אי"ה ביום ג' באולפי כרם פנחם בבארא פארק

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
 הרב **גבריאל שנק** שליט"א
 פנהל ת"ת דרכי אבות באלעד
 לרגל השפחה השרויה במעונו במז"ט
 שפחת נישואי הבת הכלה תחי'
 עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר
חיים שלום מרדכי נ"י
 בן הרה"ג ר' **לוי יצחק אסטרייכר שליט"א**
 ובברכת מזל טוב
 לאביו הרה"ח ר' **צבי הי"ו**
 ולחותנו הרה"ג ר' **אליעזר אסטרייכר שליט"א**
 אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא
 שפחת החתונה תתקיים
 אי"ה ביום ב' בהיכל רוזנברג

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
 הרה"ח ר' **שמואל בנימין לויבער** הי"ו
 אב"י בויליאמסבורג
 לרגל השפחה השרויה במעונו
 שפחת אירוסי הבת תחי'
 עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש כמר **דוד נ"י**
 בן הנדיב הרה"ח ר' **יצחק טסלר הי"ו**
 אב"י בויליאמסבורג
במזל טוב ובשעטומי"צ
 ובברכת מזל טוב
 לאביו הרה"ח ר' **יצחק צבי הי"ו**
 ולסב הרה"ח ר' **משה יוסף טסלר הי"ו**
 אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין
 הרב **אברהם אבא פיליפ** הי"ו
 אב"י פטיה"ק
 לרגל השפחה השרויה במעונו
 שפחת אירוסי הבן
הבה"ח המו"מ בתוי"ש החבר דוד נ"י
 עב"ג הכלה תחי'
 בת הרה"ג ר' **פנחם לוי הי"ו** - אב"י באלעד
 ובברכת מזל טוב
 לאביו הרה"ח ר' **יונה הי"ו**
 לחותנו הרה"ג ר' **ישראל צבי הלוי פולק שליט"א**
 יו"ר בטאון פרוה לצפא
 ולסב הרה"ח ר' **אלימלך לוי הי"ו**
 אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
 מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיא